

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2 10— "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerli.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Încă odată școalele pierdute și comitetul național

(Articol venit din afară — dela unul care nu-i pedagog)

Atacurile din ce în ce mai întefite, ce le dă „Tribuna” de-o vreme încoace împotriva comitetului național — pe semne ca să-i mărească și să-i întărească autoritatea și în consecvență să-i faciliteze posibilitatea acțiunii — par a se concentra acum pe tema școalelor noastre populare. Sub diferite forme și plasați în deosebite locuri: când, ca primi articoli, când ca articoli polemici, când ca informațiuni, când cu „cicero”, când cu „petit”, dar vădind și indiciile aceleiași sorginte și firul roșu al aceleiași tendințe — apar atacuri pe tema aceasta, sub diferite etichete și la aparență dela deosebiți autori, cari însă, cu o uimitoră convergență, toate culminează în preafireasca și logica concluziune, *inexpiabila vină a pierderii* — să admitem fiind irelevant a celor 500 de școli românești, îi revine singură numai comitetului național.

Am urmărit în amănunte aceste atacuri, admirând măestria veninoasei perfidii, atât de conștient aplicate din partea „Tribunei”. Și n’ăși vrea să trec ușor peste ea, replicând bunăoară atât numai, că și D. Oncu era doar membru al comitetului național și nu l’am auzit special la acest punct niciodată, căscându-și gurița; că nici „Tribuna” n’a inițiat nici o specială colectă întru salvarea școalelor; că... dar în fine admit, că pierderea celor 500 de școli este unul dintre cele mai grozave dezastre, ce ne-a ajuns în cei 45 de ani din urmă și că, dacă 10 numai, ori 5, ori una măcar s’a fi pierdut din vina comitetului național, acesta nu ar mai avea nici dreptul, nici posibilitatea existenței, ca factor național românesc.

Să căutăm dar vina. Cu sânge rece. Obiectiv. De par’că nici nu s’ar fi scris veninosul articol din Nrul 103 al „Tribunei”.

Să căutăm dar vina. Căci „o școală populară e mai mult vrednică decât 10 discursuri parlamentare”, de-ale d-lui dr. Oncu chiar. Iar 500 închise dau o rană, de care sângerezi!

Să căutăm dar vina. Și s’o căutăm de-a dreptul la comitet. Și să nu ne lăsăm cuprinși de puterea primei impresii, când i-am citit acuzarea, că nu știam unde să aflăm rostul acestei mincinoase acuze, în prostia, ori în perfidia acuzatorului, ori mai repede în combinativul acestor două: în prostia lui perfidie, ori în perfidia lui prostie.

Nu, nu. Să nu ne lăsăm răpiți. S’o căutăm de-adreptul la comitet. Că-i — deși i-a contestat „Tribuna” în repeșite rânduri și îndreptățirea și puterea de-a reglementa abuzurile „unui simplu ziar, cum se numește ea însăși — comitetul totuș este și rămâne o putere și un factor, căruia nu-i este nici măcar iertat să se subtragă dela răspunderea pierderii, nu zic mult, dar a unei singure școale românești chiar.

Iar pe mine în special, mă îndeamnă să caut această vină, a pierderii atâtor școli românești, un ceva tainic, de care nu-mi pot da seamă, cu toate că și eu mă simt vizat, ca fiind dintre aceia, cari sunt „înstrăinați prin mentalitate”, cari accentuăm cu atâta căldură „democratizarea țării”, „votul universal”, „domnia oligarhiei” și alte devize politice, Dumnezeu știe de unde împrumutate — și caut această vină, pentru că — oricât de înstrăinat ași fi — atâta simț mi-a rămas totuș privitor la trebuințele noastre

— simț dureros de viu, că suprema noastră lipsă este cultura!

Așadar vina comitetului?!

N’ăși vrea să-i fac de local locului apăra-rea. L’ăși acuza chiar. Mai cu seamă sub dureroasa impresiune a pierderii atâtor foculare ale culturii românești.

Dar om „cu o mentalitate străină” — înțeleg de mentalitatea „Tribunei” — cum nu sunt obicinuit, să caut vina dezastrelor naționale în slăbiciunea, ori imbecilitatea cutărei persoane și nici să le pun în spatele unora numai; ba obicinuit fiind să judec și progresul și regresul și avantajile și eșecurile unei colectivități, considerând influența tuturor componenților cooperatori, ori contrafăcători, ori subminători și neluând în seamă niciodată individul, nici ca pozitiv, nici ca negativ — fire-ar fi de acele chiar de talia marelui pedagog P. C. S. Ciorogariu — decât ca factor determinant și determinat al colectivității — să mi-se dea voie, ca înainte de a intra „în medias res” — școalele pierdute și comitetul național — să tac o mică paranteză, asupra situației și rolului ce-i revine comitetului în cadrele poporului românesc, ca exponent al partidului național. Trec peste felul cum autorul articolului din Nr. 103 al „Tribunei” își făurește acuza în contra comitetului, când cu un salto mortale de logică, premisele și-le leagă de întreg partidul național, iar concluzia o izbește de capul comitetului numai. Nici nu vreau să-i reflectez, că doar membri ai partidului național se țin toți Români, de pedagog chiar, scriitorul articolului; prin urmare, că e un peonasm, când subliniezi, că „partidul național este expresia celei mai înalte conștiințe a intereselor naționale”. Și doar așa în treacăt, dacă îi arunc o întrebare d-lui, „care nu cercețează, dacă partidul a avut sau nu mijloacele bănești necesare spre a ajuta școalele, oricât de puțin, deși asta nu e de crezut” — o mică întrebare: Dat-a cândva d-l cu pedagogia vreo singurică dată un biet creștăraș măcar pentru „cassa” partidului?! S’au iscălit-a cel puțin vreodată așa și câte-o „poliță națională”?!
 Dar nu mai continuu cu întrebările. Îi iert marelui pedagog și saltul logic al substituției arbitrare a partidului național cu comitetul național. Acceptez, de dragul simplității, vina tuturor perfidelor acuze, ca asupra comitetului, care „a pus mai mult pond pe chestiunea pretinderii „democratizării țării”, a „votului universal” și a nimicirii domniei oligarhice”, decât pe salvarea prin colecte naționale a școalelor pierdute!”

Ce e comitetul național?!

Ce rost are el întru împlinirea necesităților noastre naționale?! Ce goluri e chemat el să umple în organizația socială, culturală, economică, politică a poporului nostru?! Ce-i determină dreptul și datoria existenței?!

Ca să putem ajunge la cel mai clar și mai precis răspuns al acestor întrebări, e nevoie să analizăm puțin structura social-politică a poporului nostru și instituțiunile culturale și economice-sociale, cari azi intrupează slujba funcțiunilor vieții noastre naționale.

În baza unui principiu, ași putea zice a

unei legi necesar de logice, în baza principiului diviziunii muncii:

Chestiunea învățământului nostru național îi revine ca datorie, pro primo, consistoarelor noastre. Cele mai multe școale, ce le avem sunt confesionale. Munificența și duhul jertfei poporului românesc a mai creat apoi și alte fundațiuni, fără caracter specific confesional: fundațiunile grănițerești, cari însă, cum și școalele comunale intră sub alt raport de considerație.

Consistoarele dar și organele ambelor confesiuni au datoria susținerii și promovării învățământului național, a culturii românești. Lor le dă însăși legiuirea țării și dreptul, ea sub anumite condiții să-și câștige și să useze de anumite izvoare materiale, într’o formă sancționată și sancționabilă, cum alte organe ale vieții noastre naționale nu-l au: dreptul electării și încasării impozitelor culturii il amintesc ca exemplu numai.

Tot pentru promovarea culturii românești și ca un factor auxiliar ori complimentar al susținerii școalelor a creat jertfirea poporului „Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului român” și alte instituțiuni și fundațiuni aduse în strânsă legătură cu învățământul, cum sunt bursele, știpendiile de exemplu și cari toate sunt puse sau sub directa administrare, sau sub patronajul consistoarelor, iar câteva sub a Asociațiunii.

Așadar consistoarele, Asociațiunea și celelalte instituțiuni românești specific culturale au datoria și dreptul, pro primo, al promovării și susținerii învățământului național — li-o impune chiar legile țării — în schimb însă le oprește și le interzice să facă politică.

Viața economică-financiară a poporului nostru în manifestațiunile ei publice externe e concretizată în felurite instituțiuni, a căror formă și concesiune e iarăș normată prin legile țării: bănci și însoțiri, reuniuni economice și societăți de asigurare, ori asocieri cooperative, dau falanga văzută a acestei organizări, căreia nu-i vorbă îi lipsește încă pe deantregul unitatea unei conduceri centralizate, dar nu-i lipsesc semnele izbăvirei poate chiar în apropiatul viitor al unei astfel de conduceri — băncile și-au creat „solidaritatea” și vedem cu tot mai mare bucurie, cum mărunțele băncuile evoluează înspre bine, afiliindu-se, ori fiind afiliate de băncile mai mari — iar asupra celorlalte instituțiuni economice — fiind aci vorba de chestiuni direct lucrative, tăietoare la pungă, care, durere, dar e mai simțitoare și mai conștient practică decât inima și mintea — ne putem mângăia cu nădejdea, că nici organizarea lor mai unitară, să nu zic centralistă, n’o să întârzie mult. O s’o reclame necesitatea. Ei, dar chestiunea aceasta e cu mult prea complexă și cu mult prea vastă, decât să vreau să încerc măcar s’o rezolv aci. Țin însă să fixețz totuși un moment de-o capitală importanță pentru înțelegerea și pătrunderea situației: nici instituțiunilor noastre economice, legiuirea țării, nu le permite, să facă politică.

Despre instituțiunile noastre cu caracter mai mult social — nu zic pur sociale, pentru că ele au și un caracter mai puțin cultural — cum sunt casinele și reuniunile de cântări, gimnastică și altele, n’o să pierd multă vorbă aci — dețin o singură constatare numai: că și acestora politica li-e interzisă, prin legile țării.

Ei, dar cum stăm cu organizația *expres politică* a poporului românesc?! Cum stăm cu *partidul național și cu exponentul său: comitetul*?!

Legile țării ori mai bine zis intervertirea lor prin fel și fel de ordonațiuni ministeriale ilegale — cunoașteți doar ordonațiunile lui Hieronymi — și prin și mai ilegală lor aplicare: nu numai că disconsideră și neagă, dar opresc de-a dreptul existența partidului național român și funcționarea comitetului. E absurd — dar e lege! Iar comitetul, că funcționează totuși: e de discrețiunea volnică și arbitrară a cutărui guvern. Ce va să zică aceasta?! Nerecunoscându-ne, negându-ne și oprindu-ne existența, e că de pe suprafața pământului totuși nu ne poate șterge: ca interese aparte, ca tendințe aparte, ca năzuințe aparte, ca partid politic aparte, sui generis și specific noi totuși consistăm.

Ce va să zică dar?! E că lipsindu-ne de posibilitatea unei organizații văzute, sancționate și sancționabile, ne-a luat baza operării politice pe temei economic: posibilitatea cotizării bănești, creșterii de fonduri, stânjinându-ne numai și numai la funcționarea ocazională ca partid și comitet electoral, dar și în calitatea aceasta punându-ne piedeci, nepuse altor partide, încât e mirare, că activitatea comitetului și a partidului n'a rămas și pe terenul electoral curat platonice.

Să insist mai departe în senzul acesta ar fi poate netactic. O să trag concluziunile.

Avem organisme culturale, economice, sociale, cărora și de lege și de facto le revine în primul rând și dreptul și datoria susținerii și promovării acestor manifestări de viață naționalistă, iar în rândul al doilea, ori în șir cu cei din rândul prim, ori cum vă place, ne revin aceste drepturi și datorii nouă tuturor dreptcredincioșilor creștini, chiar pedagogi de-am fi onorabile!

Iar fiindcă acelor organisme legea țării le interzice, să facă politică, iar comitetului și partidului îi interzice să facă economie și prin urmare cultură, în felul cum marele pedagog al „Tribunei” o reclamă, comitetului național îi revine pro primo sarcina grea a datoriei, să facă și să îndrumeze politica militantă, politica zilei, politica propriu zisă și toată această datorie să și-o îndeplinească între cele mai perverse îngrădiri ilegale ale legilor statului, ba dușmănit de preinșii aderenți ai partidului chiar și fără pic de sprijin din partea multora, cărora pro secundo și pro tertio și ca ultima ratio încă le-ar reveni datoria să coopereze și cu moralul și cu materialul lor la promovarea acestei politici!

E vorba aci despre ceea ce este, onorabile pedagog al „Tribunei”, nu despre ceea ce ar fi să fie. Iar ceea ce este onorabile, e că stăpânitorii

țării încă nu sunt proști pe seama lor: au nas bun, care adulmecă și ochi, cari văd în patru și mâna lungă o au, care ajunge departe și de aceea au făurit ei legile, că organismele economice, culturale, sociale să nu poată face politică și intervertesc legea, ca comitetul național să nu și poată organiza partidul pe baze economice, având puterea sancțiunii hotărârilor ce le aduce și a acțiunilor ce le întreprinde. Da, da onorabile... chiar de aceea ca comitetul să nu poată fi „pretutindeni și în totdeauna de față”.

Ei doar, detentorii celei mai supreme puteri centralizate, a puterii statului, înțeleg prea bine ce va să zică organizația și centralizata unificare a acțiunii — de aceea și-o împedecă. Ei, dar în fața acesiei, ne-ar rămânea totuși o armă, o cale, o puțință: ridicarea la acel grad de supremă conducere a comitetului național, în sufletele noastre prin încrederea, dragostea, al pirea ce i-o dăm întărindu-i și mărindu-i autoritatea, nu împotriva nici în afară, ci peste legile țării, atât de mincinos aplicate! Te întreb însă onorabile și vă întreb pe d-voastră toți preacinstiții din jurul „Tribunei”, cu ce ați contribuit d-voastră la întărirea aceasta?!

Să vă iert răspunsul?!

*

Vi-l iert. Și vă iert și proasta ori perfida răsvrătire împotriva comitetului. Și nici prin minte nu mi-ar trece să vă învinuesc și pe d-voastre cu pierderea școalelor — pentru că ori cât v'ați da d-voastre aiere de importanță și ori cât v'ați umfla în pene — eu, cu „mentalitatea mea străină”, nu vă prea consider nici de multiplicatori, nici de divizori. Dar nu prea învinuesc nici consistoarele. Ele au căutat și caută să facă ceea ce „colectă națională” pentru creșterea „fondurilor culturale”. Eu, cu „mentalitatea mea instrăinată” — înțeleg de felul de-a grai negândit al „Tribunei” — cred, că nu în persoane, nici în anumite instituțiuni particulare, ci în complexul tuturor instituțiilor, cari unplu azi cadrele statului și însuși felul de-a fi, în însăși organizarea internă de azi a lui, zace germenul răului, care ne bântue. Pe terenul cultural și școlar chiar.

În cadrele unei ideale vieți de stat susținerea și promovarea intereselor culturale ale poporului i-ar reveni ca datorie statului. Prin urmare, ba în primul rând instrucțiunea populară. În state unde poporul e și ca limbă și ca religie homogen nici nu se mai discută chestiunea aceasta: dovadă România... iar instrucțiunea populară progresa.

La noi, în cadrele unui stat poliglot și polireligionar, a cărui stăpânire și putere mai este și abuzată în favorul unei singure rase — natural, că instrucțiunea populară — această armă în mâna națiunilor — nu o putem lăsa la discrețiunea statului. De-aci enormele jertfe, ce

le-a adus și le aduce și poporul nostru, luptător cu sărăcia, pe altarul instrucțiunii naționale. Contribuțiunea generală a culturii, statul și-o cere și și-o încasează, fără considerație, că tu susții, ori nu susții altă școală particulară. Iar contribuția specială pentru școala românească se urcă alocurea și la 4—5—600% celorlaltor impozite directe.

Considerând enorma greutate și nedreptate în general a celorlalte impozite, putem numai aprecia jertfa supraposibilă ce-o aduce poporul nostru pentru școalele lui românești. Și dac'ar fi cel puțin a ceea ce cu statornicie și cu siguranță rodnică această jertfă.

Dar aci sunt legile lui Apponyi. Tu ai adunat creștar de creștar, din lipsă și din sărăcie, din grije și din nevoie, ca să alcătuești un cuișor culturale tale românești — și vine el și 'n numele legii, c'o trăsătură de condei și-l nimicește, ori și-l maghiarizează. Tu îți tragi bucătura de la gură, ca să-ți poți plăti cu cinsie și cu omenie dasca-l românesc al pruncilor tăi — și vine el și c'o trăsătură de condei, se face el stăpân pe cel de tine susținut și de tine plătit.

E o luptă a statului aci, împotriva ta și împotriva culturii tale; ba împotriva culturii în general, când îți face imposibilă din punct de vedere pedagogic chiar adevărata instrucțiune populară — maghiarizându-o!

Mi-e teamă de marele stâlp al „Tribunei” de Soriciu, să nu mă bănuiască cumva, că-l plagiez, dar toată strădania noastră de a ne salva școalele, între actualele stări politice, aș asemăna-o cu clădirea Meșterului Manole: tot ce el clădește peste zi, o putere nevăzută dărașă peste noapte.

Nu mă folosesc dar de asemănarea aceasta și pe motivul, că noi vedem puterea aceea, care tinde, ca să destrame tot ceea ce, ce noi țesem. Mă opresc însă aci, ca să explic, pentru ce comitetul național s'nt și resimte necesitatea împlinirii datoriei aceleia ale sale pro primo, ca să accentueze zilnic „democratizarea țării”, „votul universal”, „spargerea domniei oligarhilor” și alte bazaconii „socialisto-semite” de felul acesta!

*

Până când puterea statului va fi monopolizată de oligarhia aceea, ale cărei interese de clasă sunt: menținerea maselor mari ale poporului în sărăcie și întunec — noi și pe terenul cultural și pe terenul economic ducem apa cu ciurul! Până când prin introducerea sufragiului universal nu se va sparge această perversă dominie atotputernică a oligarhiei — noi, cele trei milioane și mai bine de proletari, dușmăniți și pe temeiul naționalității — nu putem avea adevărata nădejde de mai bine! Până când, prin spulberarea oligarhiei, nu se va revoluționa întreagă țara aceasta, prefăcându-se în stat constituțional cu a-

Literatura, Publicul și Statul

de: E. Lovinescu

II.

În foiletonul trecut ajunsesem la încheierea, că cea mai nenorocită urmare a mișcării dela Sămănătorul, a fost trezirea gustului de literatură românească. Mișcarea în sine poate fi judecată în chip deosebit, în ceea ce privește idealul sau mijloacele de înfăptuire a acestui ideal. E un larg câmp de discuție, ce se poate ridica oricui fără frica de a se slei vreodată.

Dar în privința unei singure urmări, suntem cu toții înțeleși...

Mișcarea a avut răsunet în public. Într-o țară unde glasul celui mai bun e mai totdeauna o vox clamantis, e o adevărată misune că pentru o singură dată glasul cuiva a fost auzit. Aceasta se datorește puterii de convingere, pasiunii, stăruinței fără păreche, a conducătorului, a choregului, pentru a întrebuița un cuvânt din teatru antic, cât și chipului fericit în care choregul a fost urmat de o întreagă generație de scriitori tineri...

*

Publicul a fost câștigat, dar rămâne să vedem care anume public. Căci sunt mai multe, după câte strale sociale avem, după câte culturi avem, și chiar după câte vârste avem. Va trebui deci să facem mai multe restricțiuni, limitând anume părțile ce au fost mișcate, ce au fost interesate

pentru literatura națională. Ar fi o mare iluzie și o neiertată deșertăciune de a ne închipui că slova patriei a pătruns pretutindeni, că a cucerit toate inimile. Suntem încă foarte departe de acest ideal, atât de departe, încât trebuie să recunoaștem că tocmai stratele cele mai alese ale neamului, fie prin situația socială, fie printr-o cultură mai largă și mai fecundă, fie chiar numai prin naștere și avere a rămas aproape cu desăvârșire străine de mișcarea literară din urmă, și au putea zice de întreaga cultură românească... Strigătul de trîmbiță n'a fost auzit de pretutindeni; la glasul ei n'au venit tocmai aceia ar fi trebuit să vină, de oarece formează pătura așa-zisă intelectuală a țării, — inteligența, cum s'ar spune dincolo și oricum, încheagă clasa diriguitoare a statului românesc.

Mai întâi lumea politică a rămas aproape cu totul înafara mișcării literare, și cine zice lumea politică, înțeleg pe toți aceia trăiesc din politică ce sunt legiune, la noi ca și în obștea țărilor latine, unde pasiunea politică frământă pe toți și risipește în vârtejul luptelor pe cele mai frumoase inteligențe ale neamului. Avem mai întâi pe oamenii de stat, cari cele mai adese privesc cu nepăsare strădaniile câtorva visători ce stăruiesc într-o activitate sterilă. Sunt firește și abateri, poate nu atât din dragostea sinceră a literaturii românești, ci mai mult dint'o datorie mai bine înțeleasă față de neam, ce trebuie să se vadească sub toate înfăptuirile, printre care sunt, desigur, alături de exportul cealelor, și arta și literatura..

Acești oameni de stat fac din când în când câte un gest marinos de încurajare. își îngăduie câteodată cochetăria de a se arăta că cunosc ceva ce se scrie în literatură, și uneori chiar merg cu bunăvoință până a cita câte un vers din poetul zilei, dela înălțimea unei tribune parlamentare. E și aceasta o nobilă sfortare, pe care trebuie s'o prețuim... Dar politica nu e profesia numai a oamenilor de stat; pe lângă dânsi se alătură clasa întreagă a politicianilor, a advocaților, a oamenilor de afaceri, ce trăiesc din fărâmiturile rămase dela masa leilor.

Și această clasă se ține încă departe de literatură. Advocatii cetesc desigur, și chiar după o mică statistică s'a constatat că ei sunt acei ce cumpără mai multe cărți. Dar lectura lor e cu totul profesională, mărginindu-se numai la știința dreptului, iar, în ceea ce privește lectura de plăcere, literatura franceză le stă la îndemână, nu în ce are ea mai bun, ci în spuma ei ușoară și uneori vinovată care se răspândește peste întreg continentul mai mult decât în Franța însăși...

Tot așa și cu celelalte clase ale intelectualelor: inginerii și doctorii mai ales se mărginesc la o cultură strict profesională, rămân aproape cu desăvârșire străini de toate strădaniile scriitorilor noștri pentru a da neamului o literatură vrednică de a fi oglinda lui sufletească... Nu mai amintesc de pătura bogată, dar nelucrătoare, ci numai consumătoare, înalta finanță, sau clasa fiilor de familie ce trăiesc din veniturile latifundiilor — o pătură ca adevărat cosmopolită și internațio-

devărat democratic, pe baza sufragiului universal, imblânzind astfel în mod natural deosebirea azi atât de acute între deosebitele naționalități — până atunci rost statornic și durabil nici năzuințele noastre culturale naționale, nici strădania noastră economică-socială n-o să poată avea!

Evident. Toate năzuințele noastre naționale sunt și trebuie să fie eminamente democratice, în urma felului și structurii celor trei și mai bine milioane de Români. Evident dar. *Intregă năzuința și strădania comitetului național, ca singurul exponent al propriu zisei politici, va trebui să fie: votul universal, spargerea domniei oligarhiei, și democratizarea țării.*

Aici și numai aici ne este mântuirea! Până aici însă, nu-i vorbă — *facă-și*, cu toți factorii chemați, *datoria*; ceea ce putem face, ori ce putem salva acum, să facem și să salvăm! Cu atât mai puternici vom fi în conducerea și continuarea luptei. Să nu cârtim însă. Nici să grăim de rău pe altul, ascunzându-ne propria vină.

Iar cei ce scriu, ca să lumineze poporul, să scrie cu dragoste, căci atunci numai vor afla adevărul. Iar dacă nu sunt capabili de dragoste și de adevăr, cel puțin să nu iscălească ca: pedagogi!

Avântul comerțului în România

Cu prilejul inaugurării noului palat al Camerei de comerț din București

Inaugurarea noului și mărețului palat al Camerei de comerț și industrie din București a fost pentru frații noștri din România liberă un prilej de însuflețitoare sărbătoare a comerțului și muncii cinstitute românești.

Dovadă: faptul strălucit ce s'a dat acestei inaugurări, la care, în afară de miniștri, oameni politici, economiști, comercianți și industriași, a participat însuși M. S. Regele.

Monumentalul palat, cu prăvăliile lui imense, cu enormele și luxoasele lui săli, strălucitoare de marmură albă, cu superbul lui frontal, constituie cea mai trainică dovadă despre necesitățile mari pe care le au comerțul și industria mereu crescând ale fraților noștri din regat. Noul palat inaugurat Luni este considerat ca un stră-

nală, dacă nu totdeauna prin sânge, cel puțin prin educația suflătească, prin desăvârșita instrăinare de tot ce e românesc, și chiar prin viața foarte intermitentă pe care o duc în patrie.

Sforțările literaturii mai noi, și a mișcării din jurul *Sămănătorului*, au fost așa dar nepuțințioasă față de nepăsarea acestor clase așa zise diriguitor; ele au rămas deci nerodnice tocmai în terenul unde ar fi fost mai de dorit să pătrundă fertilizându-le...

Ce-a mai rămas atunci?

A mai rămas tinerimea studiosă: tinerimea de licee, și de universități care a fost câștigată dintr'odată și cu mare entuziasm către mișcarea nouă... Avântul acelei tinerimi fu în adevăr înălțător și îmbucurător: dela el a plecat chiar mai apoi urzirea unui întreg partid politic, despre care nu avem a ne ocupa... Am zis că acest avânt e îmbucurător, deși nu trebuie să-l credem definitiv, căci mai târziu, când greutățile vechi, și îndatoriile profesionale vor bani, acest avânt se va potoli poate... E drept că o altă tinerime se va ridica la loc...

Au mai fost câștigați și intelectualii ce au o profesie culturală: profesorimea de toate gradele, de sat și de oraș, precum și alte multe bune voințe risipite și obscure. În sfârșit, a fost câștigat aproape întreg Ardealul...

Ne rămâne acum să cercetăm de ce câștigul acestei mișcări a fost atât de parțial, cu lăsarea la o parte a atâtor pături. E vina numai a acelor pături, ori poate e vina și a literaturii care nu putea interesa pe toți de o pătură?...

lucit semn istoric, a cărui splendoare arhitectonică și ale cărui colosale dimensiuni oglindesc însemnatele progrese realizate dela 1864, când a luat ființă legală Camera de comerț din București, — până azi.

*

Câteva cifre vor dovedi ce extraordinară dezvoltare a luat, comerțul României în ultimele decenii.

În anul 1866 regatul vecin, — pe atunci principat supus Turciei, — avea numai 1068 klm. de șosea; azi are 43.265 klm., din care 26.911 khilometri sunt pietruite.

În anul 1877 avea 916 klm. de cale ferată și 6 porturi; astăzi are 3186 klm., de cale ferată, 23 porturi pe Dunăre și 2 la mare.

Importul și exportul României era la 1866 de aproape 120 milioane; azi ele ating aproape cifra de un miliard.

De-asemena și pe tărîmul industrial s'au făcut progrese uimitoare. Astfel, de unde la 1866 industria mare era nulă, azi România posedă 536 fabrici mari care se bucură de foloasele legii încurajării industriei naționale și 41.000 ateliere, cu o populație de mai bine de 200.000 lucrători; iar capitalul investit în diferite întreprinderi comerciale și industriale trece de un miliard.

Cu toată această uimitoare dezvoltare cel mai mare negoț al României este încă negoțul de cereale, deoarece agricultura este izvorul principal al avuției.

Judecând însă după progresele rezezi înfăptuite în vremea din urmă, se poate nădăjdi că procesul de industrializare se va săvârși repede și în România, cu atât mai mult cu cât sub solul țării nu este lipit de bogății de exploatat.

De altfel, problema rurală care, din zece în zece ani vine la ordinea zilei sub forma lipsei de pământ, este una din dovezile cele mai sigure, că munca agricolă va trebui cât mai curând industrializată, deoarece în cazul contrar va ajunge o vreme, când țărănul din România nu va mai putea fi îndestulat. Și atunci va fi rău de tot.

*

Ceeace ne bucură în primul rând din constatările făcute cu prilejul inaugurării splendidului palat al Camerei de comerț din București este tendința de naționalizare a comerțului, ce preocupă pe frații noștri din România. Comerțul și industria României sunt azi așezate pe baze naționale.

Deși tânărul regat vecin a deschis de curând ochii în lumina orbitoare a civilizației moderne, deși pruncia lui a fost speculată de tot felul de străini care se foloseau cămătărește de experiența lor în paguba intereselor lui celor mai vitale, deși Evreii mulți cari au năvălit în România tocmai în anii ei de copilărie politică și comercială, i-au acaparat o parte din cele mai însemnate izvoare de bogăție, totuși frații noștri de peste munți nu s'au dat învinși. Prin sforțări eroice, prin acte de voință neînfrântă, ei au isbutit să recucerească din mâinile străinilor una câte una îndeletnicirile și izvoarele de bogăție luate. Și astfel, azi comerțul și industria românească suferă un binefăcător proces de naționalizare, mulțumită

căruia România și-a cucerit aproape complect independența economică, neatârănarea lăuntrică, tot prin forțe proprii, după cum prin forțe proprii și-a câștigat la 1877 neatârănarea politică.

Conferința d-lui G. Bogdan-Duică

la Teatrul Național din Craiova

Situația politică a Românilor din Ardeal

După închiderea congresului Ligei culturale, mai mulți congresiști au rugat pe d. G. Bogdan Duică să vorbească ceva despre politica Românilor din Ardeal.

Politica Românilor din Ardeal nu trebuie izolată de politica monarhiei austro-ungare.

Monarhia aceasta e o necesitate, cum a recunoscut-o Hurmuzachi și cum a recunoscut-o Șaguna lucrând în consecință.

Austro-Ungaria, pentru că să poată trăi pe temeliile problematice cari stau la baza oricărui stat poli-glot, trebuie să-și slăbească vecinii; ea nu poate să trăiască decât din ruina altora și, fără îndoiială, și din desbinarea și slăbirea celor din cuprinsul ei. Consecvent acestei concepții „austro-ungare“ un ministru de externe ungar al monarhiei, admite, în 1878, răpirea, de către Ruși, a celor trei județe basarabene, spre a slăbi, pe cât cu putință, România; rămânând în spate numai cu un dușman, care nu poate fi slăbit pe această cale. Spre sud, monarhia a lucrat până ce a strâmtorat poporul sârbesc într'o bucată mică de pământ liber, ca să nu se poată teme cândva de o putere slavă în această parte. Acest imperialism conta să mai slăbească și să se facă temut de vecini chiar și prin amenințări și incursii.

Ce atitudine am avut noi față de aceste stări în politica monarhiei?...

Am fost imperialiști și imperialismul, când își concentrase puterile la Viena, ne dăduse ceva — se înțelege, nu atât de mult ca să ne fim așa de folositori nouă ca monarhiei. E vorba de epoca lui Șaguna, când politica imperialistă a căutat să întărească un popor folositor...

Punctul pentru politica românească trece la Budapesta prin dualism. Potrivit situației ce li-se creiașe; potrivit numărului, bogăției și mijloacelor pe care statul le da Ungurilor, noi Români trebuia să rămânem, dacă nu înfrânți, totuși reduși în puterile și nădejile noastre — și la 1873, ne retragem din luptă.

Ce puteri avem noi? Puterea fizică, puterea de rezistență a rasei e cea mai prețioasă. Cultură n'avem decât poate jumătate cât ne-ar trebui ca să putem purta o astfel de luptă politică, dar avem în schimb un popor, care cu hrană puțină desvoaltă și cheltuște energie multă. Acestor însușiri se datorește că economiceste suntem cum suntem și putem fi mai bine înzestrați în lupta viitorului.

Între Români din Ardeal și Ungaria sunt unii cari înclină spre o politică vieneză, austriacă, alții foarte puțini și adesea din interes personal, spre o politică de înțelegere româno-maghiară.

Cine poate garanta realizarea marelui Austrii visată de foarte mulți imperialiști Români? Totuși o politică românească îndreptată spre Viena ar putea fi de un câștig mai mare pentru noi.

Cât privește de înfrățirea româno-maghiară, conferențiarul rămâne mirat de filo-maghiarul cel mai proaspăt, care face pasul „gubernamental“ odată cu înfrângerea Românilor la alegeri și are pretenții că poate să săvârșească ceva pentru cauza românească. Să iei ce-ți dă Tisza, care are în politică concepția șovinistă, fanatică, calvină: „cine poate oase roade“?

Noi de aici, din România, nu putem decât să privim la lupta celor de peste Carpați și să sprijinim alimentând și încurajând orice putere (în cultură, literatură, economie, politică).

Certurile de azi dintre Români din Ardeal, cari după părerea conferențiarului sunt rezultatul neîncrederii care vine după orice înfrângere, certurile acestea împart forțele de dincolo, cari nu se pot concentra asupra țintelor pe cari interesele poporului le indică. Între acestea e votul universal.

Intru cât privește votul universal cât și alte probleme Români pot găsi chiar în Ungaria

aliați: *sociaștii liberali*, în frunte cu Jászi Oszkár, om de o cultură și consecvență ireproșabilă — și aceștia ar putea să-și formeze un partid de viitor, mai cu seamă dacă șeful lor ar putea pătrunde în parlament. Și ar mai fi, în chestii confesionale școlare, catolicii.

În neînțelegerile din Ardeal, necunoscând îndeajuns starea lucrurilor, noi cei de aici, cari ne ocupăm de intereselor culturale ca și de celelalte ale Românilor din Ardeal și Ungaria, nu putem să facem altceva decât să ne arătăm dorința ca bună înțelegerea să apropie pe toți, tineri și bătrâni, cari pot fi de folos cauzei românești, mai cu seamă acum când sufragiului universal se cere a i-se impune o rezolvire.

Craiova, 22 Maiu 1911. *Correspondent.*

In chestia „poporanismului” ardelenesc

Conferința dela Academie a d-lui Nic. Iorga

Acum vre-o două săptămâni, într-o ședință publică a „Academiei române”, d. Duiliu Zamfirescu a îndreptat a doua săgeată împotriva literaturii mai nouă, numită de d-sa „poporanistă” — și, în special, împotriva celei reprezentate de scriitorii ardeleni.

Pentru prima dată — era discursul d-sale de intrare în Academie — a primit răspunsul, aci dojenitor aci îngăduitor, al îndrumătorului culturii românești moderne — și cuvintelor d-lui Titu Maiorescu s'a grăbit publicul să le dea și mai multă putere prin ropotul aplauzelor îndelungate, cari aveau să răsbune unele epitețe cu cari d. Duiliu Zamfirescu lovea în literatura ardeleană contemporană.

În ședința de luni d. Niculae Iorga a răspuns celei de a doua ieșiri a domnului Zamfirescu.

D. Iorga face un lung istoric al împrumuturilor folosite pe carl Ardealul le-a făcut pământului românesc liber, prin dascăli și prin elemente de cultură în genere. Din revista mentelor însemnate, pe cari le dau ci cnirile dintre reprezentanții culturii din Principate și ai celei din Ardeal, reese, la fiecare pas, oglinda celor două lumi deosebite. Pe deoparte idealismul ardelenesc, isvorât din viața simplă morală a unui popor de plugari, credincios, sărac și apăsător; un idealism împins la absurd prin cultul pentru strămoșii noștri Români dus până la nesocotirea culturii pe alte temelii. Iar pe de altă parte în Principate o cultură pe care o restrânsă clasa bogată a împrumutat-o, fără alegere și fără s'o adapteze, de unde i s'a oferit. O spoială de cultură, care se prinde bine cu bogăția și care disprețuiește, pe lângă mulțimile cari formează popoarele, tot ceiace naște, în forme simple, dar cu înțelesuri statornice, din sânul acestor mulțimi.

Iată-l pe Lazăr, nu un profesor, ci un apostol: un profesor care nu în programe și examene tindea să-și dovedească roadele, ci în muncă fără preget. El n'a fost un curent, ci o necesitate a vremii. „Lazăr, nu locuște nicăeri statornic, spune conferențiarul; el locuște permanent în idealul lui”.

Ni se dă icoana lui Gherasim Vida și a profesorului din Botoșani, profesor conferențiarului — și cu acestea apar atâtea icoane ale dascălilor, pe cari i-a trimis poporul de țărani al Ardealului; toți oameni cari își luau rolul în serios, răspunzând chemării lor de educatori în înțeles moral și național și de propovăduitori ai luminei.

Când școala din principate a luat o altă desvoltare tot dascălii ardeleni au avut chemarea cea dintâi expunând și mai mult la critică răutăcioasă activitatea lor culturală latinistă, specific „ardelenească”.

Eliade, cu tot rostul lui în cultura și literatura vremii, era un critic pătimaș și dușmănos al activității celor ce aduceau de dincolo un suflet la fel cu al profesorului său Lszar.

În schimb Cogălniceanu, această minte luminoasă și inimă caldă, a fost un critic obiectiv al exagerărilor limbistice și culturale, cari veneau din Ardeal dar și un prieten hotărât al sufletului de acolo. Cu el ciocnirea dintre mentalitatea și starea de suflet, în general, de aici, și de din-

colo intră în a doua fază: „În luptă cu d. Bariț — spunea Cogălniceanu — chiar dacă vom fi înfrânți, vom fi onorați”.

De altfel o comunitate de vederi de simțiri și de idei a existat în totdeauna în chip mai mult sau mai puțin pronunțat între reprezentanții culturii românești în Ardeal și Moldova.

O inimă caldă, patriotismul și ospitalitate distinge pe moldoveni, o spune Bariț.

Un al treilea moment al animozității dintre cei de aici și cei de dincolo pe terenul cultural, începe odată cu intrarea dascălilor și învățăților ardeleni și în politică. Eliade de data aceasta e și mai pătimaș.

Dar în curând se ivește în acest proces un judecător senin, care poartă lupta împotriva rățăcirilor din Ardeal și a mievrărilor din România, dar nu împotriva oamenilor și vecinic condus de ideea că o provincie românească nu trebuie să se izoleze cu tradiții și particularități locale de cultura românească unitară. Lupta o purta Titu Maiorescu — precum o făcea cu mai puține mijloace părintele său — în numele spiritului național propriu. Și în consecință, făcea deosebire între Cipariu și Laurian.

Conferențiarul arată și rolul frumos al lui Eminescu în această luptă, rol, care s'a ridicat simțitor deasupra celuiice l-a avut Alexandri.

Literatura scriitorilor ardeleni inspirată din viața poporului și îmbrăcată în podoabele, pe cari le dă graiul poporului, a găsit întotdeauna critici dușmănoși în România. Opera folositoare a lui Slavici și-a găsit destui critici pătimași, între acei cari dau în artă loc de căpetenie artificialului. Tot asemenea opera lui Goșbuc, care va trăi, câtă vreme va trăi limba românească.

Literatura generației ardeleni de scriitori de azi, care iese din acelaș suflet al poporului din Ardeal, e numită *poporanistă*.

Cuvântul acesta e de origină politică și vine din Rusia.

Literatura generației contemporană de scriitori ardeleni e *poporană* și va rămâne poporană.

Împotriva acestei literaturi s'au rostit cu vint în Academie.

Noi, spune conferențiarul, trebuie să ne bucurăm de orice manifestare originală a sufletului românesc în literatură, iar Academia Română, care are datoria să sprijine tot ce se face bun pentru cultura românească e datoare să sprijine un steag, care se ține sus cu atâtea jertfe și care e steagul *culturii noastre*.

Publicul numeros din sală a mulțumit conferențiarului prin aplauze îndelung repetate pentru aceste adevăruri, cari numai printr'o vitregie a împrejurărilor n'au ajuns a se întăpâni în cultura românească.

Politica moștenitorului Francisc Ferdinand. Ziarul „Pesti Hirlop” a publicat dăunăzi un articol intitulat „Moștenitorul tronului și Kristóffy”, al cărui autor se crede a fi o persoană sus pusă, care se află în anturajul A. S. I. moștenitorul tronului.

Iată ce scrie, între altele, numitul ziar:

Moștenitorul tronului arhiducele Francisc Ferdinand, cunoaște în cele mai noi amănunte întreaga politică a Monarhiei și aceasta de când cu guvernarea cabinetului coaliției, care a dat multă bătaie de cap Monarhului și a produs atâtea neliniște în întreaga Monarhie austro-ungară. De asemenea cunoaște foarte bine politica externă a Austro-Ungariei în care a fost inițiat mai mult de contele Aehrenthal, pe care Francisc Ferdinand îl simpatizează foarte mult de când cu anexarea Bosniei și Herțegovinei.

Francisc Ferdinand dă cea mai mare importanță politice externe voind să asigure Monarhiei o strânsă prietenie cu celelalte state. În politica internă moștenitorul tronului dorește ca să fie egală îndreptățire pentru toate popoarele cari constituie Monarhia.

Îndeosebi chestiunea naționalităților din Ungaria îl preocupă foarte mult pe Francisc Ferdinand, dat fiind neînțelegerile continue ce există în aceasta chestiune în Ungaria. Dela rezolvirea acestei chestiuni, s'ar fi exprimat moștenitorul, depinde asigurarea păcii în Ungaria.

Pentru aceasta mai e nevoie să se introducă în Ungaria votul universal.

Ziarul spune, că nu se știe pe ce anume căi a fost așa bine informat moștenitorul în chestia naționalităților din Ungaria.

Adevărul e, că moștenitorul tronului pretinde respectarea pretențiilor naționalităților.

În articol se mai spune, că A. S. I. Francisc Ferdinand a avut dese constături cu Kristóffy și că alegerea acestuia ca deputat prezintă o mare importanță în politica ungară. Guvernul nu i-a opus nici un candidat, deoarece programul lui Kristóffy e bine primit și printre mulți membri ai partidului guvernamental.

Mangra. Vorbirea din parlament a trădătorului vicar dela Oradea-mare a fost primită cu multă scârbă nu numai din partea Românilor cinstiți, ci și de o parte a presei ungurești dela noi.

Iată aprecierea satirică, ce i-o face ziarul „Pesti Napló” în numărul său dela 3 Iunie n.

„...Și-a spus Mangra, zice „P. N.”, că el nu e Român renegat; ci un patriot ungar însuflețit, care până acuma a greșit, dar de aci înainte va merge pe calea cea bună. În Camera deputații i-au crezut, gândind că până și cel mai mic deget al lui este: roșu-alb-verde — și i-au strigat „Ejen”.

Dar renegatul călugăr, fratele de cruce al d-lor Oncu și Ciorogariu, pe lângă laudele ce singur și le-a adus în parlament a mai fost, s'o spunem, și obraznic lăudând politica mult regretatului dr. Al. Mocsonyi, ba citând chiar falș vorbe și fapte de-ale mult regretatului, când știu este, că tocmai el, toaca hodorogită dela Oradea-mare, mai mult a aruncat cu murdării asupra ilustrului bărbat Alex. Mocsonyi.

Dar ni se va mai da prilej să ne ocupăm de isprăvile lingăului lui Tisza Pišta, căci iată ce promite și confratele „Drapelul”:

„...Chestia aceasta (insultele aduse lui Alex. Mocsonyi și citarea falșă a vorbelor marelui bărbat român prin trădătorul dela Oradea. N. R.) nu voim să o tratăm aici la călcăiul unui articol, ci vom căuta să-l arătăm pe Mangra, tocmai pe baza acestui discurs al lui, în toată goliciunea lui, ca să-l cunoască toți, atât cei pe cari i-a exploatat până acuma, cât și cei cari îi exploatează acum întru ajungerea scopurilor sale meșchine.

Din Austria. Campania electorală din Austria spre sfârșit. Mai sunt opt zile până la ziua, când se vor da alegerile principale. În această zi însemnată se va hotărî, ce față va lua noul parlament și întru cât își va recășta capacitatea de muncă.

Dacă în aceste zile ultime nu vor lua lucrurile vr'o întorsătură neașteptată, campania va trece destul de liniștit.

De interes sunt în momentele acestea neînțelegerile din sânul partidului creștin-social, în care se arată toate simptomele unei discompuneri, care în cele din urmă va putea avea chiar urmări fatale pentru viața acestui partid.

Dela moartea lui Lueger lipsește peste tot persoana, care să țină laolaltă puternicul partid, ba actualul ei șef Geszmann pare a fi compromis încât chiar dânsul va contribui în mai mare măsură la desfacerea partidului.

Soarta partidului atarnă dela rezultatul alegerilor din Tirol, unde în trecut partidul poporal catholic a fost adus de puternica personalitate alui Lueger la o acțiune comună cu socialcreștinii.

Partidul clericilor vechi însă poartă aici o luptă strașnică contra poporalilor și dacă îi va succede să rupă unele mandate, atunci se va vedea abia pi rderea ireparabilă alui Lueger, care singur a fost în stare să atragă pe poporali la partidul său.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru.

Budapesta, 7 Iunie.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.Prezidează *Francisc Kabos*.După verificarea protocolului ședinței trecute se continuă desbaterea *bugetului ministerului de culte și instrucțiune publică*.**Carol Huszár** popular: Urgitează îmbunătățirea materială și spirituală a învățătorilor, apoi declară, că partidul lucrează pentru ca instrucțiunea să se facă în spirit creștinesc, dar nu turbură pacea internă nici a unei confesiuni. Socialiștii și francmasonii voesc să-i folosească pe învățători pentru scopuri antibisericești.**Sig. Várady**, guvernamental: Neagă, că cineva ar voi să dărâme cultura creștină, care nu poate fi exclusiv creștină. A fost o cultură, la care a aparținut în Copernicus și un Darwin.**G. Szmrecsányi**: *Zu hoch!***Strigăte la guvernamentali**: Aici ai dreptate!**Sig. Várady**: Pardon, dar credeam, că se poate presupune atâta cultură dela parlamentul unguresc. (Mare ilaritate). Am afirmat și susțin și astăzi, că congregațiile funcționează fără statute.**G. Szmrecsányi**: Nici n'avem lipsă de ele! Nu suntem stat polițienesc. (Mare ilaritate).**Sig. Várady**: Declară, că condamnă orice asociere confesională în școlile medii (Aprobări generale). Unde am ajunge, dacă în școala din Oradea-mare studenții români, iar în Beiuș studenții unguri ar forma reuniuni și Ungurii, Români și Sârbii ar primi medalii a parte.

Vorbește apoi despre necesitatea dreptului de întrunire liberă și despre direcțiunile retrograde, cari au prins putere pe terenul acesta.

St. Haller: Pentru ce-i de lipsă libertatea întrunirii, când și așa abuzăm de ea!**Carol Huszár**: Dta să nu vorbești! Dta ești renegat! Ai fost scos afară și din reuniunea sociologică!**P. Farkas**: *Nu fi atât de obraznic, că-ți astup gura!* (Deodată se produce un tumult foarte mare, popularii se ridică în picioare iar președintele sună zădarnic, căci nime nu-i dă ascultare).**G. Szmrecsányi**: Dacă te-ai obrăznic față de mine și-aș da eu minte! (Sgomot mare la populari și la kossuthiști. Președintele sună).**P. Farkas**: Și ție și-o spun, nu fii obraznic față de mine!

Sgomotul se mărește încontinuu. Popularii foarte agitați secundați de kossuthiști pretind, ca președintele să cheme la ordine pe Paul Farkas.

Președintele cheamă la ordine întâi pe Farkas, apoi pe Szmrecsányi, dar zadarnic, deoarece sgomotul încontinuu se mărește. Popularii pretind suspendarea ședinței.

Președintele suspendă ședința.

Afacere cavalierească.

După redeschiderea ședinței *Sig. Várady* și-a continuat vorbirea. În timpul acesta *Nic. Zboray* și *B. Rakovszky* au chemat afară pe *P. Farkas* și în numele lui Szmrecsányi i-au cerut satisfacție. Farkas a numit martori pe deputații *Z. Farkas* și *Al. Vojnits*.

Pe culoare.

În pauză pe culoare deputații adunați în grupuri mari discutau foarte agitați scena întâmplată în sala de ședințe. Guvernamentali aprobau procedura lui Farkas și protestau în contra faptului, că Szmrecsányi și *C. Huszár* cari sub decursul întregii ședințe încontinuu întreprău, turburând astfel liniștea desbaterilor din Cameră.

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN ROMA

*Sosirea aviatorilor francezi — În jurul Italiei pe bicicletă — Educația fizică în Italia*Marele eveniment al săptămânei a fost sosirea aviatorilor, cari au participat la *raidul Paris-Roma-Turin*. Din Paris au plecat Duminecă dimineață unsprezece aviatori. Cea mai mare parte dintrânșii însă, n'au putut ține piept în temperaturilor cu care au avut de luptat și suferind din această pricină diferite stricăciuni la aparatele lor zburătoare, au fost siliți să se oprească în patrie. Numai doi au reușit să ducă la bun sfârșit greaua întreprindere, ajungând trimfători la Roma: primul a fost locotenentul de marină *Conneau*, care în aviațiune și-a luat pseudonimul *Beaumont*; al doilea, un tânăr îndrăzneț și plin de voință, *Garros*. Sborul celor doi aviatori, care se întreceau ca să ajungă mai repede în orașul etern, a fost foarte emoționant. Încă dela început norocul s'a arătat de partea lui *Beaumont*, care a ajuns cel dintâiu la Nizza, deși a avut de luptat aproape de *Avignon* contra unei furtuni nemiloase. Puțin timp după el a sosit și *Garros*.Dela Nizza până la Pisa, *Garros* reușește să fie înainte și un moment s'a crezut că victoria definitivă avea să fie de partea lui, deoarece o *pană* la motor oprise în loc pe *Beaumont* la Nizza. Iată însă, că Miercuri dimineața pe când *Garros*, se pregătea să ajungă de pe malurile *Arnului* pe acelea ale *Tibrului*, — *Beaumont*, ca un vultur pornește din Nizza, cu o repezițiune uimitoare, — trece pe la *Genua*, unde se oprește câteva minute ajunge la Pisa, unde află că rivalul său e ținut în loc de o stricăciune neprevăzută a motorului și zboară de aci mai departe spre Roma, reușind să treacă triumfător în după ameză aceleiași zile peste cupola sfântului *Petru*.La orele patru și zece minute, îndrăznețul marinar, care se arătase deopotrivă de stăpân pe aer, ca și pe apă, se coboară — sau cum se spune în termen tehnic, *atterrează* — pe câmpul de aviațiune dela *Parioli*. Ne e cu neputință să descriem entuziasmul extraordinar, cu care a fost întâmpinat curajosul francez, care aducea primarului Romei un mesagiu de prietenie din partea președintelui consiliului comunal al Parisului. Mulțimea nu mai voia să conțenească cu aclamațiile și *Beaumont* a fost silit să apară pe estrada unei tribune și să mulțumească.A doua zi, la orele cinci, a ajuns la Roma și *Garros*, căruia i-s'a făcut aceiași primire entuziastă. *Beaumont* a ținut să asiste și el la sosirea colegului său, pe care l-a îmbrățișat în aplausele mulțimei. Cei doi aviatori continuă să fie aci obiectul celor mai călduroase manifestații de simpatie. Ziarele locale publică portretele lor cu multe amănunte biografice. Chipurile lor au ajuns atât de populare, încât aseară mulțimea, descoperindu-i într'o lojă la opera *Constanți*, le-a făcut adevărate ovații.

Dar victoria celor doi aviatori nu e numai un succes personal a doi oameni plini de curaj, ci și o dovadă de gradul de perfecțiune, la care a ajuns astăzi, — în Franța mai ales, acest mijloc de comunicație.

Aeroplanelor, pe care au zburat, erau fabricate de *Casa Blériot*, condusă de ilustrul aviator, cu același nume, care, precum se știe, a trecut cel dintâiu peste canalul *La Manche* și după câteva zboruri prin diferite capitale ale Europei, printre care și în București, s'a consacrat — cu deplin succes, dupăcum s'a văzut, — industriei aeroplanelor.

Azi și mâne sunt așteptați alți aviatori, cari reparându-și aparatele, și-au reluat zborul spre Roma. Desigur că în cele din urmă vor învinge și ei, întărind astfel și mai mult, victoria genului latin.

Pe când bravii Francezi se luptă să învingă aerul, un grup numeros, de nu mai puțin curajoși italieni, au întreprins ocolul Italiei pe bicicletă. Toată opinia publică italiană urmărește cu pasiune peripețiile acestei curse. În fiecare oraș

prin care trec, ei sunt întâmpinați de întreaga populație — în frunte cu autoritățile — și sunt salutați cu toate onorurile cuvenite perseveranței lor. Până acum, aproape trei sferturi din circuitul Italiei a fost parcurs. Din câți au plecat, vreo treizeci s'au retras, rămânând în luptă încă aproape patruzecișici ci.

Fără de a prezenta riscul și greutatea unui zbor în aeroplan, această lungă cursă pe bicicletă își are și ea dificultățile ei. Prin unele regiuni au de străbătut sute de kilometri prin noroi sau pe șosele imposibile; în altele, praful drumurilor le orbește vederea și le înecă respirația. Sunt deci binemeritate toate frumoasele primiri ce se fac cicliștilor, ori de câteori lasă în urma lor o bucată însemnată de drum.

Cursa aceasta de biciclete nu este un fenomen izolat, ci face parte din un întreg șir de exerciții sportive destinate să perfecționeze educația fizică a națiunii.

Se pare că Italienii au prezente în minte preceptele strămoșilor lor, cari au locuit această peninsulă și spuneau că primul lucru în viață este să ai un corp sănătos. Pe lângă sportul bicicletei, care e foarte cultivat aci (în afară de circuitul amintit, deunăzi un grup de tineri romani au dus pe bicicletă un salut *Torinezilor*, cari peste câteva zile le vor întoarce în acelaș chip vizita), toate celelalte sporturi au în Italia numeroși amatori. Tragerea la țintă e răspândită atât la țară cât și la oraș, fiecare comună are una sau mai multe societăți de dare la semn, care formează o federație puternică. Vecinătatea mărilor și numeroasele fluvii ale Italiei au favorizat mult dezvoltarea vâslitului. Astfel, tineretul italian, caută să-și întărească trupul, făcându-l cât mai rezistent ca să poată răspunde oricând, cu cât mai mare succes la chemările Italiei.O dovadă mai mult de marea dezvoltare a sporturilor în această țară, este nevoia ce s'a simțit de a se construi o arenă mare, unde să se poată reuni — din când în când — numeroasele societăți gimnastice și sportive. O asemenea arenă, va avea imensul *Stadiu Național*, care s'a ridicat la Roma și va fi inaugurat zilele acestea.

Roma, Iunie, 1911.

Tiberinus.

„Ce e „Tribuna“ zilelor noastre“.

„Anunțăm cititorilor noștri, că seria articolelor scrise de d. Octavian Goga sub titlul colectiv „Ce e „Tribuna“ zilelor noastre“, o vom continua în n-rul de mâine“.

„TRIBUNA“.

„Ce e *Tribuna* zilelor noastre“ ?
Dragă Poete, nu mai urma!
Mai bine ține-ți menirea ta
De-a trăi vecinic pân sferă-albastre;
Mergi pe-a ta cale,
În goala pace —
Și nu mai face,
Politice.„Ce e *Tribuna* zilelor noastre“ ?
Doar subsemnatul s'o'ncumeta,
Ca să sfârșească acea beltea;
Căci el nu umblă pân sferă-albastre,
Ci umblă bietul
Pe căi curate
Și-adevărate
Nu ca Poetul...„Ce e *Tribuna* zilelor noastre“ ?
„Tribuna“, balta de dialect,
E-o *Pescărie de intelect*,
De-acei ce umblă pân sferă-albastre, —
Și nici nu-i baiu,
Când e *Pescarul*,
Septuagenarul
Moș *Neculaiu*.Căci vine vremea „zilelor noastre“,
Când biet pescarul s'o' plictisi
Să 'ntindă plasa pentru-a găsi
Peștii aceia din sferă-albastre.
Ei se vor pierde, —
Balta-o scadea
Și s'o' umplea
Cu... iarbă verde !

Sandu Muzicantu.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Litere — Arte — Științe

PEISAJ

*De malul tivit cu cicoare
Unde se sbat și dispar
Și soarele 'n ele se scaldă
Când trece pe-al zilei hotar.*

*Fereagă, smerit, se lipește
De stânca sădită cu brazi,
Și mieii voioși se adapă
In apa curată din iaz.*

*Ciobanul din fluer cuvântă
Al dragostei imm fericit,
Căci „Ea” dela moară-l zărește
Și 'n cale îi vine grăbit.*

Maria Cioban.

Pictura spaniolă

Din dorința de a cunoaște operele pictorilor italieni nu putem susține, că trebuiesc necondiționat în Italia să fie studiate, căci fiecare galerie mai de seamă a cultivatului Vest posedă din cele mai importante epoce artistice ale acestui popor un număr de tablouri, ce oferă o privire destul de clară asupra „renașterii” italiene.

Nu astfel stă lucrul în pictura spaniolă. Vrem să studiem un Velazquez, Greco sau Goya, atunci la tot cazul în Spania trebuie să-i căutăm, căci putem zice: nu avem aproape nimic dela acești maeștri. Chiar în Pinacotheca din München, care posedă totuși cele mai vestite colecțiuni, se găsesc abia două portrete ale lui Velazquez.

Intrebăm motivul pentru care operele celor mai vestite epoce ale picturii spaniole se găsesc numai în Muzeul Prado din Madrid sau în Roma spaniolă: în Toledo, răspunsul se găsește în faptul, că prestațiunile pictorilor spanioli nu au fost îndeajuns prețuite până acum. Trecut-au abia câțiva ani de când lui Velazquez i-se afirmă talentul meritat în istoria artei, și despre Greco, care amintit e azi de toți amatorii de artă, se debatează pro et contra ca și cum abia ieri a murit. Și totuși vremuit-au deja 300 de ani de când moartea i-a smuls penelul din mână.

Deci a fost cât de salutară fapta galeriei Heinemann, ce a adunat operele marilor artiști spanioli, oferind un deliciu artistic.

Toți cei ce au cercetat expoziția, au aruncat o privire fugitivă asupra operelor unui Gallegos, Carrillo, Vargas, Herrera, Ribera, Murillo, Zurbaran, căci vorba e, a ochi numai în treacăt dezvoltarea picturii specifice spaniole pentru a grăbi numai la tablourile lui Greco, căci el e doar artistul, despre cari azi lumea întreagă vorbește!

Ce putere magnetică posedă oare opera lui Greco, ce atât de mult influențează asupra noastră, celor moderni?

Domeniko Theotokopuli (1548—1614), acesta este adevăratul nume al artistului, se născu în insula Creta, mutându-se la Toledo în 1577 unde și muri, primi dela spanioli, ca un stăin ce era. predicatul: Grecul (el Greco). Critica stilistică ne spune că talentul lui de pictor s'a dezvoltat în Roma și Veneția îndeosebi la operele lui Tintoretto, aceluși Tintoretto ce pururea își făcea studiile la lumina lampei, pentru a descoperi problema necunoscută încă de lumină și umbră. Și Greco e neobosit a înfăptui expresia luminei reale în pictură, fapt ce se contestă din primul său tablou cu care și-a câștigat un renume deosebit în Toledo: „Inălțarea la cer a Mariei” — pictură ce se distinge prin puternica influență de contraste între lumină și întunec, prin învăpăiatele culori.

Dar nu numai în colorit a introdus ceva nou, ci întreaga concepție se transpune în spaniola specifică. În vreme ce „Inălțarea la cer” a lui Tizian redase furtunoasa emoțiune și ad-

mirație a apostolilor și norodului, dispare total la Greco; căci un Spaniol nu poate fi surprins nici de cea mai mare minune, el nu pierde demnitatea sărbătorească și severă. Prin chipul în care Greco s'a știut acomoda particularităților naționale, deveni curând patriotic și găsi în Spania un al doilea leagăn natal.

Curios e în arta lui Greco disproporția figurilor, care e uimitoare în deosebi în tablourile sale din ultimii ani ai vieții. Contemporanii săi au încercat să-și explice schimbarea de stil, susținând motivul cum că Greco se simțea dejosit, chiar lăudat de era, că „el pictează ca un Tizian”. Pentru aceasta ar fi străduit a accentua cu tot prețul originalitatea, numai pentru a nu fi privit ca imitator. De această părere ne-am legat până-n timpurile mai recente și așa e de explicat, că importanța lui Greco nu a fost nicicând pe deplin recunoscută în lumina adevărului ei, privit fiind ca „manierist”. A-i reproșa forma disproporționată și prin aceea încercând a-i întuneca importanța sa artistică individuală e incorect, căci nu forma o admirăm la el, ci culoarea.

Dacă Velazquez numia operele lui Greco: biblia picturii, dacă azi pictorii tineri călătoresc la Madrid, pentru a copia cu entuziasm tablourile Grecului în Muzeul Prado, și dacă știința străduie a-i descoperi biografia — acest entuziasm deliric se datorește artistului, care se distinge prin luminoasa splendoare de culori, prin cari virtuoașă tratare de lumină și prin caracterizarea coloristică în portret.

Chiar cei ce cred să privească în operele lui Greco numai „neproporționata manieră” sunt contrașiși de faptul, că Theotokopuli ar fi suferit de o boală de ochi: astigmatism. Admirând însă tablourile sale prin sticla corectivă, facem uimitoarea constatare, că sunt total normale.

Munich.

V. B.

Din viața unui alt Harpagon

Iorgu Lungescu e cel mai sânguitor șef de biurou dela Primărie, și candidat de însurătoare de vre'o doisprezece ani.

N'a putut însă găsi o fată bună și cu *jestre*, cum o spunea dumnealui cam în vârful limbei, căci e greu să întrunească toate calitățile: „Și frumoasă, și bănoasă și de vreme acasă”.

Din astă pricină a rămas tot burlac...

În fiecare dimineață își privește chipul în oglindă, și oftează după firele de păr negre, care albesc zi cu zi, ceas cu ceas!...

E băiat econom și cu dichisuri, cum de altfel a fost mai toată viața. Trăiește cumpătat; mănâncă la un birt de mână a treia, și se îmbracă modest. O pălărie și un costum de haine le poartă câte cinci ori sease ani; iar o pereche de mănuși cumpărate din vremea când era student, le are și azi, noi nouțel!... Nu le poartă, ca să nu le păteze. Căci așa e lucru bun: Nu-și bate cineva joc de el pe orice vreme, și or când. La o nuntă, la un botez, mai merge! Dar așa!...

La masă, bea apă rece că e mai sănătoasă, și citește „Universul” dimineața când vine la biurou.

De cum intră pe ușe, întrebă cu autoritatea dumnealui de șef; Cine luă azi „Universul”? Nu de alta, dar de ce să cheltuiască parale pe gazeturi? Azi cinci, mâine cinci, se adună: Pe lună un leu și jumătate, pe an optsprezece. Că de unde iei azi un ban, mâne trubue să pui doi în loc. Și vremile sunt grele, viața e lungă, și năcazurile mari: așa de mari, că nu te mai poți împăca cu ele!...

Afară de asta, știe dumnealui o vorbă din bătrâni, pe care și-a scris-o în minte ca o formulă algebrică: „Adună la *tinerețe* ca să ai la *bătrânețe*”. Vorbele astea împărechiate le-a mai cetit dumnealui într'o cărțuie, undeva. Mi se pare în „catechismul avarului”, pe care-l știa pe de rost!...

De câte ori nu i-au dat prietini sfaturi! Și în câte rânduri nu s'au încercat să-i arate ade-

văratul drum al vieții! Ba de multe ori i-au sunat pe la ureche și vorbele:

„Pentru cine strângi bani, bre omule? Copii n'ai, nevastă n'ai, casă n'ai. De ce te pungești atunci, de florile mărului? Or, aduni bani la tinerețe, ca să n'ajungi să-i cheltuești la bătrânețe!... Te înțeleg, să strângi când ai de unde, și pentru cine. Dar când n'ai?! Ce, crezi că e un merit să-ți tiranisești viața, ca să strângi bani?”

Și cuvinte de astea nu tocmai plăcute le auzea Iorgu Lungescu, ori de câte ori se afla în mijlocul prietiniilor, de care se răsnise în vremea din urmă, numai că să nu-l mai bage în cheltueli.

Azi așa, mâine așa, a strâns părăluțe frumusele!... Ba și-a pus omul și două pogoane de vie într'un vârf de deal, tocmai în apropiere de granița ungurească.

Să te ferească Dumnezeu, să-l întâlnești cumva pe stradă, la birt, ori în tutungerie, că nu-ți mai vii în fire două săptămâni. De cum te vede, scoate un dosar din buzunar și începe să-ți facă socoteala aracilor din vie, a lipsurilor, a boabelor de struguri ciugalite de păsări, și a ulucilor din gardul împrejmuitor.

Tu, te plictisești de amar, de moarte, pe când dumnealui îți cântă pe glasul al optulea:

„Iorgule, gura matale
Face-un pol și cinci parale.
Și-o basma de portocale!”

Apoi, îți numără toate varietățile de struguri din vie: negru, negru vârtos, braghină, bordo, tămăios, etc. etc. Și îți socotește mai în urmă sumușoara de bani pe care o s'o bage la pungă, către sfârșitul anului.

Își scoate apoi o tabachere din buzunar, o bate pe margine și își răsuțește o țigare — „singurul *cusur*” pe care-l are, așa o spune la zile mari!...

Iar când te depărtezi de el, pe când tu oftezi ușurat, dumnealui îți trânteste o beza cu toată mâna zicându-ți:

„Salutare dragă; șă mai vii pe la mine *șă ștam* de vorbă...”

De departe, te uiți în urmă cu coada ochiului, de frică să nu se întoarcă iar la vorbă; pe când la colțul stradei și-se lămurește o umbră cam adusă de spinare, care alunecă de-alungul drumului întunecând lumina felinarului!...

Într'o dimineață din vara anului trecut, Iorgu Lungescu, vine supărat foc la primărie. Fusese bolnav o săptămână încheiată din pricină că-i bătuse via, o pârđalnică de piatră!...

„Ișuu... m'au trecut lacrimile, *băeci*, când am văzut-o — așa a început să ne povestească. Perii *altoici* de mine erau *frânci*. *Jorjării* tot așa. Via, nu o mai cunoșteam. *Frunza o înghicișe* pământul, iar *ștrugurii*, baltă!...

Și n'a mai putut să vorbească. Se îneca cu vorbele, ca un copil cu boabele de struguri — așa era de supărat!

Când și-a mai revenit în fire, am zis cu toți într'un glas:

Bre bre, ce păcat!... Am început să-l cănim dela un capăt la celalt al biuroului.

Iar când ne-a spus cum s'a certat cu toți ai casei, din pricină că n'au sărit să-i acopere via cu rogojini, Picu mustăciosu i-a răspuns, uitându-se la noi cu coada ochiului:

„Adevărat, domnule Șef! Să nu le dea în gând atâta lucru! Ați pierdut o grămadă de banil!...

„Două mii de frânculeni *ș'au duș* pe gârlă. Bani *muncici*, îi *cinea* apa!...

Într'o seară de toamnă întâlnesc un prieten pe stradă. Plouase în ajun o ploaie mărunță, care ținuse până în zori.

Frunze moarte cădeau din ramuri, și un vânt rece le sbura pe de-asupra caldarâmului de piatră.

Am vorbit multe nimicuri, până ce într'o vreme prietinel 'mi-a zis:

„Ia ascultă, frate: Am întâlnit asară pe Iorgu Lungescu dela Primărie. Era pe la ceasurile unsprezece și jumătate. O ploaie mărunță și rece te pătrundea până la os. Treceam grăbit spre casă cu gulerul ridicat și cu buzunarul tufă. Când ce să vezi? La un colț de stradă, văd trecând dru-

mul de-acurmezișul o dihanie de om nene, învelit într'un cearșaf alb.

Mă iau pe urma lui până la lumina felinarului, ca să mă domiresc dacă e om, animal, or altă pacoste!?

Când ajung în fața lui, strâng bastonul bine de mâner, pe când un râs batjocoritor, a răsunat în tot lungul stradei.

Era Iorgu Lungescu, cel mai sărguitor funcționar dela Primărie, fala Primăriei, stâlpul Primăriei!...

Când l'am cunoscut i-am zis:

„A ba, nenisorule, cine te îmbracă așa? Credeam că m'am întâlnit cu o stafie, cu o fantomă venită din alte lumi, or altă drăcie!...

Dar, dumnealui nu se mai putea opri din râs!...

Când s'a potolit 'mi-a spus că prinzându-l ploaia la Vetica, fără umbrelă, i-a cerut un cearșaf, cu care și-a învelit paltonul și pălăria..

„Nu de alta, dar e mătășe și mătășe.

Și burzului, s'a despărțit de mine, luând-o încet, încet, pe mijlocul stradei.

Cum se ducea, legănându-se pe șolduri, și umflându-i vântul cearșaful, îmi părea o luntre cu pânzele întinse, care plutește pe întinsul unei ape.

De departe, îi auzeam glasul care începuse să cânte romanța dumnealui favorită:

„Iubește-mă Veto dragă,
„Iubește-mă viacia 'ntreagă.
„Până-s zune amuros
„Până sunt băiat frumos!...

De Constantin A. Giulescu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Maiu v. 1911

De-ale noastre.

Noua minciună a Scuiptoarei călugărilor Mangra și Ciorogariu.

Fișuca din Arad a călugărilor Mangra și Ciorogariu, care este „Tribuna”, tratează din nou pe nefericiții săi cetitori cu o *nerușinată minciună*. În numărul său de astăzi la „Informațiuni” tipărește cu litere grase următoarea stupiditate mincinoasă.

„Organul autorizat de sub conducerea d-lui Goldiș a organizat un adevărat serviciu de spionaj în jurul redacției noastre, căutând să afle tot felul de taine redacționale. Acum a reușit să prinză în mreje pe al doilea fost corector al nostru”.

Nefericita fișuca știindu-se cu musca pe căciulă și temându-și tainele redacționale halucinează. Vede în jurul său tot spioni. Tremură de frică descoperirilor. Noi însă iată declarăm hotărât și categoric, că *nici directorul nostru, nici vr'un membru al redacției noastre, nici absolut nimeni dintre cei grupați în jurul acestui ziar, nici odată nu s'au adresat în nici un chip și în nici o formă absolut nici vr'unui redactor ori corector al „Tribunei” și nici altei persoane cu scopul de a afla cât de puțin din tainele redacționale ale scuiptoarei călugărești.*

Încă înaintea apariției ziarului „Românul” d. Constantin Savu, fost membru în redacția Tribunei, s'a oferit d-lui Goldiș spre a intra în redacția „Românului”. Știindu-l Român curat și om de omenie d. Goldiș l-a primit. De atunci și până astăzi însă nici odată nu i-a vrut să-i destăinuiască vre-o taină a „Tribunei”. S'a oferit să intre la „Românul” și d. Const. Cehan. D. Goldiș însă l-a refuzat, fiind personalul redacției complet. Cu d. C. Cehan d. Goldiș nici odată n'a vorbit despre „Tribuna” și nu i-a cerut absolut nici un serviciu. D. Const Cehan de bură oie și mânat de îndemnul conștiinței sale a descoperit pe celebrul autor al infamei notițe: „Cât o fi cosat?”. Epistola d-lui Const. Cehan în acest obiect se află în posesiunea d-lui Goldiș. D. Const. Cehan poate orișând să mărturisească, dacă din partea noastră va fi fost odată îndemnat să descopere vr'o taină a „Tribunei”. Nu am avut și nu avem cu d. Const. Cehan absolut nici legătură.

Înțelegem însă, că pe susținătorii „Tribunei” îi doare descoperirea d-lui C. Cehan, căci s'a declarat prin această o nouă notă caracteristică a celebrului director politic al scuiptoarei călugărești.

Și rămâne însă acum chestia cu „spionii plătiți”? În rău l'a ajuns vestita „foaie mondială” a călugărilor conlăturători. Apelează la compătimirea creștinească. Coșleantele noastre!

Pentru busturile lui Eminescu și G. Barițiu, la administrația ziarului nostru au mai intrat următoarele sume:

D. Petru de Mocsonyi din Capolnaș cor. 100.
I. Corbu din Bistrița cor. 5.

Colecta d-lui Vasile Bojor, stud. med. în Cluj:

Vasile Bojor, stud. med.	Cor. 1:20
Coriolan Herțoagă, stud. med.	” 1—
Octavian Pop, stud. med.	” 1—
Olimpiu Popa Radu, stud. med.	” 1—
Octavian Deac, stud. med.	” 1—
Ioan Musca, stud. med.	” 1—
Pavel Sirbu, stud. med.	” 1:60
Aurel Gligor, stud. med.	” 1—
Teodor Mișca, stud. med.	” 1—
Ioan Suroiu, stud. med.	” 1—
Nicolae Ștefan, stud. med.	” 1—
Valeriu Barbu, stud. med.	” 2—
Lazar Iosif, stud. med.	” 1—
Emil Neagoș, stud. med.	” 1—
Liviu Pop, stud. med.	” 2:20
Demetriu Gaidău, stud. med.	” 1—
Tit Rusu, stud. med.	” 1—
Costi Stanca, stud. med.	” 1—
Ioan Ianculovici, stud. med.	” 1—
Constantin Garoiu, stud. med.	” 1—
Onoriu Ganea, stud. med.	” 1—
Tarquiniu Prișcu, stud. med.	” 1—
Gheorghe Rahovean, stud. med.	” 1—
Ștefan Hossu, stud. med.	” 2—
Dr. Vasile Hossu, cand. de adv.	” 2—
Laurențiu Oanea, cand. de adv.	” 1—
Ioan Lazar, cand. de adv.	” 1—
Victor Bogdan, cand. de adv.	” 1—
Octavian Rusu, cand. de adv.	” 2—
Emil Turcu, stud. în drept	” 1—
Victor Crainic, stud. în drept	” 1—
Romul Stâncel, stud. în drept	” 1—
Aurel Muth, stud. în drept	” 1—
Nicolae Cărpinișan, stud. în drept	” 1—
Demetriu Ghișoiu, stud. în drept	” 1—
Valeriu Pop, stud. în drept	” 1—
Aurel Pop, stud. în drept	” 1—
Emil Achim, stud. în drept	” 1—
Alexandru Țandreu, stud. în drept	” 1—
Valeriu Roșca, stud. în drept	” 1—
Romul Dragoș, stud. în drept	” 1:20
Ioan Mureșan, stud. în drept	” 1—
Romulus Dămian, stud. în drept	” 2:20
Ștefan Oniga, stud. în drept	” 1—
Nicu Solomon, stud. în drept	” 1—
Ieromim Stoichița, stud. în drept	” 1—
Laurențiu Fodor, stud. în drept	” 1—
Nicolae Candale, stud. în drept	” 1—
Stan Șteflea, stud. în drept	” 1—
Parteniu Dan, stud. în drept	” 1—
Valeriu Olariu, stud. în drept	Cor. 1—
Octavian Costea, stud. în drept	” 2—
Gregoriu Biji, stud. în drept	” 1—
Mateiu Voileanu, stud. în drept	” 1—
Victor Ciuta, stud. în drept	” 2—
Făbiu Sanjoan, stud. în filoz.	” 1—
Ilie Marinca, stud. în filoz.	” 1—
Damian Pop, stud. în filoz.	” 1—
Sabin Mureșan, stud. în filoz.	” 1—
Aurel Pop, stud. în filoz.	” 1—
N. N.	” 30
Vasile Micu, farmacist	” 1:50
Victor Mera, farmacist	” 1—
Teodor Bozeșan, stud. acad. com.	” 1—
Mihail Radu, croitor	” 2—
Niculae Moldovan, croitor	” 1—
Romeo Dan, cand. med.	” 1—
Sabin Neagoș, farmacist	” 1—
Virgil Bulbuș, stud. în drept	” 1—
Ștefan Ulpian	” 1—

Suma . . Cor. 185—

Colecta noastră anterioară . . Cor. 366:60

Total . . Cor. 551:60

Mulțămită publică Aducem și pe această cale sincerele noastre mulțămite Magnificenței Lor d-nei și d-lui Eleftera și Teodor dr. Mihali, cari

au binevoit a se înscrie de membrii fondatori, plătiind tax. de câte Cor. 100. (Cor. 200.); P. T. d-lui dr. V. Bianu, medic în Buzău, pentru ajutorul de Cor. 50, — precum și On institut de credit și economii „Corona”, Bistrița, pentru ajutorul de Cor. 10

Iată ce ne scrie între altele domnul dr. V. Bianu:

„Fie ca dușul d-v. apel să miște inimile bogaților noștri și să le deslege pungile, contribuind la marelui d-v. scop! Alte nații ar face din „Societatea Petru Maior” un fel de *Universitate liberă românească!* Să ne ajute Domnul! etc.” *)

Pentru societate: *Horațiu C. Deac*, vicepreș., *Ioan Meșotă*, casar.

Tricolorul prigonit în Lugoj.

Tânărul Achim Cioca se preumbla pașnic în ziua de Ispas. Având din întâmplare o panglicuță tricolor în butonieră, sergentul de poliție, Grinyes, l-a observat și l-a somat să lapede imediat panglica. Fiindcă Cioca s'a cam împotrivit, poliștistul i-a luat-o cu forța, apoi a făcut arătare contra lui. Regretăm, că se introduce și la noi această goană până acum neobișnuită.

Congrua preoților gr.-cat. din arhidieceza Blajului pe sem. 1—1911 a fost asignată în suma de coroane 274,088'94 cu rescriptul ministrului cultelor de datul 24 Maiu 1911 Nr. 40922.

† **Ioan Matheiu**, preot în Bara, în Bănat, a încetat din viață Joi, în 12/25 Maiu c. la orele 2 d. a. după un morb lung și greu în anul 82 al etății și 62 al preoției. Rămășițele pământestii ale defunctului au fost înmormântate Sâmbătă, în 14/27 Maiu c. d. a. la 3 ore. Prohodul l-a servit rev. domn protopresbiter Gherasim Sârbu, încunjurat de 8 preoți. Il deplânge fiica sa, precum și număroase rudeni și cunoscuți. Odihnească în pace.

Steagul măiestrilor călțunari din Lugoj.

Cu mare solemnitate a săvârșit Duminecă P. O. d. protopresbiter dr. G. Popovici în decursul serviciului divin actul sfințirii steagului dăruit de măiestrii călțunari din Lugoj bisericeii. Nașă a fost d-na Sofia Laios, înconjurată de o frumoasă cunună de diveri și diverițe. În numele bisericeii a luat în primire steagul d. dr. D. Florescu, ca prezident al comitetului parohial. La amiază a avut loc în „Concordia” un banchet solemn, la care au luat cuvântul d-nii dr. d. Florescu, I. Frentz în numele măiestrilor, dr. G. Dobrin, I. Popescu, în numele diverilor și dr. V. Branisce. După masă a fost concert de promenadă, la care a concertat orchestra militară din Timișoara, iar seara o animată petrecere dansantă.

Concertul Corfescu Mitcovici din Lugoj.

Am primit un raport vast și amănunțit despre acest concert frumos, care a avut loc Sâmbătă seara în 3 Iunie la Lugoj în teatrul orașenesc. Reținem din el următoarele:

D. Nicolae Corfescu cunoscutul și bine apreciatul cântăreț a aranjat un splendid concert cu concursul distinsei doamne *Florica Mitcoviciurcu*, fiica regretatului Nicolae Ciurcu din Brașov. S'au cântat variat și artistic, cu o desăvârșire artistică din ambele părți arii dela cei mai celebri artiști. Concertul a stat la un nivel artistic neîntrecut încă la noi debutându-se bucăți din opere clasice ca Othelo, Eruani, Benevenuto, Donizetti, Verdi, Die beiden Grenadiere, Matinata, Jüdin Treischütz, Faust.

Alături de aceste au încăput — minune mare — alături de două cântece ungurești patru doine românești.

*) Da, stimate d-le Bianu, aceasta o dorim și noi! Dar unde lăsăm nepăsarea totală față de societate a părții celei mai mari dintre studenți și mai ales a celor bătrâni, cari ar trebui să fie capul tuturor mișcărilor noastre!!

Balázs Péter, arhitect. Arad, B) Választó-utca 21.

Face p'nuri și execută orice lucrare în bransa aceasta în modul cel mai conștientos pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Apariția doamnei *Florica Milcovici-Curcu* a fost o surpriză plăcută pentru publicul care nu o cunoștea de o cântăreață atât de perfectă, cum s'a dovedit de data asta debitând cu eleganță, cu deosebită mlădiere și coloratură admirabilă cele mai dificile piese de artă, ca *Agatha* (din *Freischütz*) și *Margareta* (din *Faust*).

Prietenul nostru vădit entuziasmat îi zugrăvește apariția în cuvinte elogioase, ca acestea: „cine oare ar putea rămâne neimpresionat, când vede înfățișându-se o „antică Elenă“, plină de grație și frumusețe clasică, cu statura superbă, măreață de o eleganță și finețe ne-spūsă“.

D-na *Milcovici* dispune de o voce fenomenală de sopran cristalin, stăpânindu-o cum numai o artistă e capabilă. Cântările le execută cu nuanțare subtilă și mlădiere dulce, dând dovadă de un remarcabil talent, care intenționează să și-l perfecționeze prin studiu perseverant și sistematic în școala măștrilor italieni din *Milano*.

E păcat că d-sa a desconsiderat cu totul frumoasele noastre cântece populare, pentru a căror executare nici inchipui nu se poate o mai potrivită voce ca a d-nei *Florica Milcovici*.

D. Nic. Corfescu, e artist deplin dezvoltat, dispunând de o voce voluminoasă raritate și ca accente dulci. E cântăreț de renume, cunoscut și recunoscut de cercurile artistice din *Viena*, *Praga*, *Constantinopol*, *Odesa*, *Lemberg* etc. Este deci de prisos a-i aduce noi elogii. A cântat bine și frumos, ca întotdeauna. Își mănuește organul cu o cutezanță și delicateță expansivă, stărnind entuziasm.

Publicul puțin cât a participat a fost recunoscător și a răsplătit cu vii ovații osteneala artiștilor.

Din parte-ne regretăm, că *d. Corfescu* de data asta a încercat să dea pe internaționalul cântând abia de mântuială câteva doine românești și ne doare mai ales faptul, că în *Lugojul* românesc a debitat cântări unguerești pentru a putea înregistra între oaspeți „notabilități de altă naționalitate, dintre cari remarcăm — cum scrie raportorul nostru pe comitele suprem al *Carăș-Severinului Zoltán Medve*“.

Din capul locului reprobăm indignați asemenea proceduri, neîntrând în vederile noastre faptul de a introduce în armonia concertelor românești, oricât de clasice să fie de altfel, — nici cântări în limba germană, dar mai vartos nu urgisitele cântece unguerești. Suntem de convingerea că și *cultivarea artelor trebuie să se facă cu tendință națională*.

Poate chiar din acest motiv a absentat clasa intelectualilor români dela concertul de colorit internațional — ce între împrejurările actuale e o idee nenorocită — al distinsului bariton *d. N. Corfescu*.

Din patrie.

Furt cu spargere în Lugoj. La depositul de lemne, *Holzner*, necunoscuți au pătruns *Sâmbătă* noaptea spargând ușa și luând cu dânsii *cassa* grea de fier. De abia li-se va plăti munca căci în *cassă* numai vre-o 60 cor. au fost. Se crede că făptuitorii sunt niște lucrători unguri, cari nu de mult au fost dimiși din serviciu.

János a văzut pe dracul. În o comună din creerii munților un clăcaș: *Ruzsafi János*, a văzut pe dracul. Speriat spuse jandarmilor: „Am văzut pe dracul“. Când l-au întrebat cum e dracul, blond ori are păr castaniu, are coadă și limbă lungă, suflă pucioasă?... *János* a răspuns sfios: „Umblă, miroasă rău, are doi ochi roșii, urieși, care ard pe drum ca doi tăciuni“. Așa dar *János* a crezut că *automobilul* e dracul!... Și căpi *Jánoși* de ăștia vor fi între unguerații părliți și părășiți, care nici când nu vor înțelege, că e atât de bine când te duce dracul!...

Împăratul în Lainz. Din *Viena* ni-se anunță, că *Maj*. Sa împăratul *Francisc Iosif*, va călători astăzi la *Lainz* și se va stabili în vila *Hermes*. *Maj*. Sa e însoțit și de medicul de curte *dr. Kerzl*.

Regele Bulgariei la Schönbrunn. *Ferdinand*, regele *Bulgariei* a fost primit în audiența privată la *Schönbrunn*. Înaltul oaspe s'a prezentat în uniforma de major de husari din armata comună și purta insigniile ordinului „*Lâna de aur*“. Audiența a ținut 20 minute.

Cât sunt de iubiți jandarmi. Cronică despre purtătorii penelor de cocoș e de-adreptul ine-puisabilă. Putem constata totuși cu deplină satisfacție, că în măsura în care acești sbiri ai stăpânirii caută cu tot dinadinsul să-și sporească pe orice cale meritele, crește și ura poporului împotriva lor, încât tot mai des se dau scenele de răzbunare pentru procedura temerară până la brutalitate, ce-i caracterizează. Iată de curând avem iarăși prilejul să înregistrăm o manifestare de dragoste a poporului față de acești năimiți crudeli.

În comuna *Jaca* din *Biharia*, feciorii aranjase o petrecere la care veni și jandarmul *Andrei Ujj* ca să-și petreacă. În toial veseliei fecierul *Emeric Veres* l-a tras la răspundere pe domnul jandarm pentru șicanele cu cari l-a tratat în decursul unei cercetări penale.

— Lasă-mă în pace — răspuse viteazul — aci nu-s jandarm.

Feciorul, în care de multă vreme forfotea ura în contra lui *Ujj*, însuflețit nițel și de spirit, a isbucnit:

— Căine! Indată nu vei mai fi nicăiri!

Și înțeles dinainte cu tovarășii lui, *Veres* s'a aruncat asupra jandarmului, pisându-l cu pumnii pân'ce și-a dat sufletul.

Asasinii sunt arestați.

Sub protectoratul călăului. În *Austria* au loc în prezent cele mai înverșunate lupte pentru câștigarea câte unui mandat de deputat și în decursul luptelor electorale se dau adeseori asemenea scene, cari merită a fi eternizate.

Cea mai nouă întâmplare momentuoasă demnă de notificat, este noua profesiune a vestitului călău *austriac*, *Lang*. *Lang* e cetățean cu drept de vot. Locuiește în *Kaiserebersdorf* și profesează principiul social-creștine.

Sunt câteva zile trecute de când partidul social-creștin a ținut o mare adunare populară. La constituirea biroului adunării *Lang* a fost ales cu unanimitate custodele sălii. Și călăul celebru a știut să-și îplinească noua misiune cu cea mai mare conștiințiozitate. Abia pornise să vorbească oratorului prim, un alegător întrerupe:

— Ce va fi cu cei lipsiți de adăpost! Unde-și vor pleca acești nefericiți capul! De petrecere, de banchet sunt buni în belșug, până ce aceștia fiămânzesc!

Meșterul *Lang* cu zbirii săi se vârară lângă delicvent, îi infundară gura să nu strige și fără multă paradă îl scoaseră din sală.

Asemenea scenă s'a dat și cu un alt alegător, care nu era mulțumit nici dânsul cu principiile oratorilor oficiali. Se anunță la cuvânt, dar abia zise:

— Nu împărtășesc părerile înainte-vorbitorului...

Îi îngheță cuvântul pe buze, că la un semn al președintelui, *Lang* cu zbirii gata de serviciu săriră la el, ducându-l la aer curat. Afară odată, i-au conces să cuvinteze neimpiedecat, dacă avea cui.

Cei prezenți impresionati adânc de cele întâmplare, intimidati de o asemenea purcedere laconică, pentru a ocoli un contact mai intim cu călăul, au ascultat oratorii oficiali în tăcere. Astfel adunarea socialiştilor creștini a decurs în cea mai perfectă ordine sub — protectoratul călăului.

Sinucigaș conștiincios. Pe tânărul *Rudoif Supper* din *Felsőlászló* îl înrolară anul trecut la re-

gimentul 13 din *Sopron*, primind instrucție pentru a face servicii de hornist. În vreme ce tânărul *Supper* își făcea miliția, prietenii i-au adus vestea insuportabilă sufletului susceptibil, că iubita l-a abandonat, încercându-se cu altul. Vestea aceasta l-a deprimat în asemenea măsură, încât a luat hotărâre neînduplecată să-și pună capăt vieței. Vineri ceva nainte de ora 9 preparând arma sa de serviciu, s'a retras să încheie socoteala cu viața, ce nu i-a hărăzit nici o fericire. În clipa critică a sunat ora nouă și militarul și-a reamintit, că hornist fiind, îl așteaptă datoria de a da signalul de odihnă. A depus arma ucigașe; a luat hornul, ca pentru ultimadață să-și îplinească datoria de militar conștiincios. Trîmbița a suna prelung, de adio — retragerea. Apoi s'a retras și dânsul descăr-cându-și arma în inimă.

Dela frați

Un aeroplan deasupra Bucureștilor. *Bucureștenii* au avut *Duminecă* pentru a doua oară prilejul, de a vedea zburând un aeroplan deasupra *Capitalei*.

Curajosul pilot *Louis Martinez Rex*, dela aerodromul *Chitila*, ieri, pe la orele 7, după câteva splendide zboruri cu un biplan sistem *Fahrman*, în incinta aerodromului, a pornit spre *Cotroceni*, ridicându-se la o înălțime de aproape 200 de metri. Dela *Cotroceni*, curajosul pilot a trecut pe deasupra *Capitalei*, îndreptându-se spre *Moși*, de unde s'a întors pe la hipodrom, la *Chitila*.

Biplanul cu care pilotul *Martinez* a făcut zborurile de ieri, aparține ministerului de războiu.

Diverse

În Apus și la noi. În *Danemarca*, un judecător a pedepsit cu două luni arest pe-un muncitor, care a cântat beat pe străzi... Ce-ar fi dacă la noi s'ar pedepsi toți bețivanii, cari cântă pe străzi? — Toată casa ar fi o închisoare și n'am avea nici judecători, căci la noi circula proverbul: în vino veritas“ așadar toți slujitorii adevărului sunt beți.

Din străinătate.

Un apel original. În campania electorală din *Austria* se pot observa multe lucruri interesante, cari toate dovedesc cât de mare este haosul în viața politică a *Austriei*. Îndeosebi a produs senzație un apel, care a fost publicat de un proprietar de case, cu scopul să pună temeiul la un partid.

Programul noului candidat se cuprinde din următoarele:

Absolută egală îndreptățire a tuturor națiunilor; interzicerea fumatului până la etate de 16 ani; reformarea chestiei Țiganilor; numărătoarea tuturor pocalelor de bere din restaurante, pentru oaspeții să poată controla, dacă capătă beutură totdeauna cu paharul lor: introducerea limbii *esperanto*, ca limbă de stat și în parlament pentru evitarea luptelor de limbă din *Austria*, introducerea unui port egal și uniform pentru toți *Slavii* din *Austria*; edarea unui ziar oficios de către stat pentru împiedecarea luptelor naționale; îndatorirea în mod oficios, ca ziarele din *Boemia* să reproducă acești articoli din acest ziar,

93 grade căldură ? În orașul *Cleveland* *Joia* trecută a fost o căldură mare de 93 grade.

Unsprezece oameni au fost luați de câtră poliție, cari au căzut de căldură pe drum.

Un câștig de 5 milioane la Derby, din *Londra*. Partidul mutual al marelui premiu *Derby*, al curselor de *Joia* din *Londra*, se cifrează la 70 milioane.

Deutsch Anna

anunță cu stîmă ob. public de dar că s'a reînțors dela *Budapesta* și și-a deschis pe str. **Weitzer János nr. 17, et'ul I-IU** atelier de îmbrăcăminte pentru fețe și băieți, după m' engleză și franceză. — Roagă sprijinul op'atului public.

S'au emis și așa zise lozuri, cu un câștig de 5 milioane pentru posesorul biletului cu numele calului învingător.
Premiul acesta colosal a fost câștigat de doctorul Bartan, funcționar al societății de emigrare.

Mangra și Șeghescu împăcați

„Dela ușa cortului“

„Pretext pentru eșirile sale urâte de azi, l-au dat „Românului“ cuvântările celor două iazme ale vieții noastre politice, Mangra și Șeghescu.“
„Tribuna“.

Atât de mare le-a fost ura
In contra celor luptători, —
Că n'au putut să-și fie gura
Și-au insultat pe trădători.

Dar după ce-a comis păcatul
Față de „iazmele“ aceste,
Unul din „scriitorii“ — muștratul
De conștiințele incesce,

Din ușa cortului său, iată
Că i-a împăcat foarte ușor :
Sfârșind belteaua lui cea lată
Cu vorbe din discursul lor!

S. M.

Atențiune! Din cauza aglomerării magazinului meu — bijuteriile admirabile, obiectele de argint și ceasurile excelente de buzunar, despre cari oricine se poate convinge, le vând cu prețuri foarte scăzute.

Obiectele de argint de China le vând cu prețurile originale.
Mare asortiment de ochelari excelenți, zwickeri și lornete.

Cu stimă

Weinberger Ferencz
Arad, bulevardul Andrássy nr. 20.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecské — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

POȘTA REDACȚIEI

I. V. Brașov. Articolașul trimis nu se poate publica. Vă mulțumim însă din toată inima pentru bunele și frumoasele d-voastre intențiuni.

Impresiile unui militar. Nu se poate publica. Subiectul e bun, dar limba lasă încă foarte mult de dorit.

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmăgian.**

La Librăria diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărți literare:

- Dr. Em. Grigorovița, Cum a fost odată, schițe din Bucovina cu 84 ilustrații în text 2'80
- Dr. Em. Grigorovița, Peatra muierii, roman istoric 1'—
- Merimée Pr. Don Jnan, trad. de S. Nădejde 30
- Ciocârlan I., Inimă de mamă 30
- Tailler Em., Succesul în viață 30
- Al. Dumăș, Tatăl, Măestrul Adam Calabrezul 30
- Shakespeare W., „Regele Lear“ tragedie în 5 acte și 25 tablouri 45
- Eftimiu Victor, Înșirate Mărgărite. Poem feeric 2—
- Gorki M., Mama, roman 1'50
- Payot I., Educația voinței 2—
- Mikszath C., Cavalerii 30
- Jules Payot Educația vinței 2—
- Tăslăuanu C. Oct. Informații literare culturale 1903—1911 2—
- Iorga N. Studii și documente cu privire la Istoria Românilor vol. XIX. 3—
- Agârbiceanu I. Două iubiri 2—
- „ „ In clasa cultă. 1'80
- Ghibu I. Ziaristica bisericească la Români 2—
- Golescu Const.: Insemnările călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825—1826. 3—
- Viora din Bihor, Viorele, schițe și nuvele. 2—
- Stavri A. Luminișuri, poezii 2—
- Pestalozzi H. Leonar și Ghertruda, o carte pentru popor tradusă în românește și însoțită de o introducere de Ion A. Rădulescu-Pogoneanu 3'50
- Poe Edgar, Ingropat de viu 10
- Martig. Em. Psihologia pedagogică 3'50
- Tschudi Clara: „Tineretea Mariei Antoaneta 30
- Boteni I.: „Drumuri“ 30
- Mosoch Sacher: „Buni și răi, gazetarii“ 30
- Anghel D., Povestea celor năcăjiți. Fantazii și portrete 30
- Sadoveanu Pevestiri din războiul ediția II. 2—
- „ Floare ofilită ed. II. 2—
- „ Apa morților roman, 2—

- Henrich Ibsen Poesii trad. de Iosif și Anghel 2.—
 - Mironescu Dr. Th. Cura de slăbit și de îngrășat 30
 - Flamarion C. Urania vol. I și II 30
 - Wilde Oscar Pescarul și sufletul său trad. de Anghel. 30
 - Dr. Ghibu On. Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar. 1.—
 - Agârbiceanu I. In întuneric. 2.—
 - Gârleanu Em. Din lumea celor cari nuvântă 2.—
 - Dr. Iacob, Căsătoria a doua a preoților, chestiune de drept canonic 1—
 - Shakespeare W. Regele Lear, tragedie în 5 acte și 25 tablouri 45
 - Bertolazzi C., Zile de sărbătoare, comedie în 5 acte 40
 - Marosch S. Creditorii 30
 - Chanteaubriand, Atala 30
 - Albumul armatei române 27 tablouri frumos lucrate în mai multe culori în mărime de 42 52 Cor. 15—
 - Album, Amintiri din Războiul independenței 1877—1878 Cor. 2'50
 - Agârbiceanu I.: „In întuneric“, nuvele 2.—
 - Luncianu M.: „In sărbători“ nuvele 1.50
 - Baltag Radu: „Feciorul“ nuvele 1.50
 - Hai să rădem, Almanahul revistei literare Minerva 1.—
 - Album. Amintiri din România, cu ocaziunea jubileului de 40 ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. în 18 tablouri colorate Cor. 3—
 - Sadoveanu M. Apa morților, roman 2—
 - „ „ Soimii 2—
 - „ „ Povestiri de seară 2—
 - Pop, V. Iubirea e biruitoare 2—
 - Sandu Aldea C. Ape mari 2—
 - Dulfu P. Povești și cântece 1'50
 - Gorkii M. Parvenții 1.50
- Plus de fiecare câte 10—20 fil. pentru porto postal.

Vărosmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern. ::::
Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.
Director-șef: **Dr. A. Cozmăța.**
Consultanți dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

PĂCATUL

dramă țărănească în 3 acte
localizată din franjuzește

de dr. Horia Petra-Petrescu

(9) — Urmare —

Rusan: (îmbiind pe Barbu cu peana de scris) Așa contraste știu eu că nu se încheie în toate zilele, strajameștere!

Barbu: (rîzînd) Firește, Tată Rusane, firește. (subscrie și dă peana Catarinei).

Crîșan: (la o parte, privind în stîng și 'n dreapta) Ailalți n'aud nimic!..

Notar: Și acum ai mai rămas D-ta, d-le primar, și am isprăvit-o.

Catarina: Iacă, Crîșene, aici e peana. Eu nu pot scrie, am pus degetu?

Crîșan: (la o parte) Sângele îmi sună în urechi!..

Notarul: (arată cu degetul locul pentru subscrie) Aici, d-le primar, lângă d-na Catarina. (Zurgălaele se aud mai tare).

Crîșan: (pentru sine, brusc) Fii îndrăzneț, Crîșene, îndrăzneț! (se apropie mai tare, subscrie cu energie, apoi apucă punga și o golește repede pe masă. Vre-o câteva bucăți de aur cad la pământ. Mirare generală.)

Catarina: Doamne, ce-i cu tine? (ridică banii căzuți).

Crîșan: (la o parte) Era sângele meu!.. (tare) Aș vrea să numere d. notar înainte de toate zestrea! (cu un surâs ciudat) Ai putea crede, că sânt pe fundu pungii nește fileri.

Barbu: (viu) A, cine gîndește așa ceva?

Crîșan: (întinzînd brațul) Ascultă, Barbule, tainele sânt bune pentru oamenii păcătoși! Intre ai cinstiți trebuie să se întîmple toate ziua, în amiaza mare. Să poată zice fiecare: am fost de față, am văzut zestrea, cum sta pe masă — tot galbeni grei. (notarului) Numără-i, d-le notar.

Rusan: (rîzînd) Ai nește gînduri câte odată, primare!..

Notarul: (serios) Dl primar are dreptate, așa e cu rînduială. (incepe să numere Crîșan își razimă mâinile de masă și privește. Toți se apropie, tăcînd.)

Crîșan: (pentru sine, cu ochii ațintiti la grămada de aur.) Era sângele meu!.. (Din nou se aude larmă de zurgălae. Crîșan strigă tare.) E sângele meu!

Toți: Pentru Dumnezeu, ce s'a întîmplat?

Crîșan: (luîndu-și toate puterile) Nimic nu-i nimic... Căldura... sângele... O să treacă îndată!

(Cortina cade).

ACTUL 3-a.

Visul primarului.

O odaie din catul de sus a casei primarului. La stînga și la dreapta o ușe, în fund două ferestri. E noapte.

SCENA PRIMĂ.

Crîșan, Rusan, Mitrofan, Barbu, Ana, Catarina, Maria. — (Maria cu o luminare aprinsă și o sticlă cu apă. — Apar grăbiți și par întăritați de beutură).

Mitrofan: (rîzînd) Hahaha! Urma alege... dați-ne ceva de botu-calului!

Rusan: Da știu că am băut! O să neaducem noi aminte de nunta asta!

Barbu: Și te-ai hotărît, tată, dormi aici?

Crîșan: Da, firește. (Mariei) Mărie, pune lumânarea și apa pe masă.

Catarina: Ce ți-a mai trecut prin minte, bărbate?!

Crîșan: Imi trebuie aer curat, că nu vreau să mă mai lovească odată guta.

Ana: (încet lui Barbu). N'ai ce-i face, trebuie să-l lași, dacă are toanele lui!..

Barbu: Bine, tată, dacă crezi că o fi mai bine aici!..

Crîșan: Da, da, știu eu ce-mi lipsește. Căldura ai mare a fost de vină atunci; da s'or îndrepta ele lucrurile iară. (Se așează pe scaun și începe să se desbrace. De jos se aud cântece).

Mitrofan: Auziți, ce veseli sunt ailalți! Vină, tată Rusane, să ne dăm jos.

La librăria diecezană din Arad

se găsește

propise (corecte) de examen

cu Cor. 1-20 o sută bucăți, plus 20 fileri pentru porto postal; asemenea cărți potrivite pentru premii școlare.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonoriilor și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Rusan: Ne lași când ne era lumea mai dragă, primare. Ce păcat!

Crișan: (aspru) La dracu, am și eu pricină! De dimineața până noaptea târziu, e destul atâta;

Catarina: Doftoru i-a spus să se păzească de vinul ăl alb, că o să-i strice. A beut prea mult de azi dimineață.

Crișan: Las că-i bine, las că-i bine... o să beau o dușcă de apă rece, înainte să adorm și o să mă liniștească. (trei sau patru oameni îmbătați se împletecesc intrând).

Primul: Hahaha, da știu că ne petrecem... știu zău, că ne pe-tre-cem....

Al doilea: Bună sara, domnule primar... Bună sara!

Al treilea: Spune Mitrofan, nu știi: pândarul satului e jos?

Mitrofan: Ce vrea?

Al treilea: Zice că să ne cărăm din birt... că a trecut vremea.

Crișan: Dați-i să bea una stravană și apoi: Noapte bună!

Rusan: La primaru' nu-i nici o lege.

Crișan: Legea-i pentru toți.

Catarina: Bine, Crișane, să mergem jos.

Crișan: Da... da... dute... Și să mă lăsați în pace...

Rusan: (dându-i mâna). Noapte bună, primare — și să nu te apuce visurile cele rele!

Crișan: (brusc). Eu nu visez nici odată. Noapte bună la toți... hai duceți-vă odată!

Catarina: De și-a pus omul meu ceva în cap!... (Iese. Toți îi urmează rîzând. De pe trepte strigă înapoi: — „Noapte bună, noapte bună, primare!” — Ana și Barbu sunt cei din urmă).

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloc este mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

: : : : Telefon Nr. 671. : : : :

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimații mei comitenți și publicul mare, că

● atelierul meu de ●
instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparaz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provincia execut prompt.

Solicit sprijin binevoitor cu tot respectul

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale.

SCENA A II-a.

Ana: (se apleacă peste Crișan și-l îmbrățișează). Noapte bună, tată, să dormi bine!

Crișan: (asemenea) Noapte bună, fata mea! (lui Barbu, care stă lângă Ana) Aici o să-mi fie mai bine; vinu, fâpetele și cântecele alea mi-s'au suit la cap: aici o să dorm una bună.

Barbu: Da, în odaie e răcoare. Noapte bună, noapte bună, tată!

Crișan: (dând mâna la amândoi) Asemenea, copii mei. (Ana și Barbu ies).

SCENA A 3-a.

Crișan singur.

Crișan: (ascultă, apoi se ridică și închide ușa cu zăvorul) Mă văd și eu scăpat odată de sarcina asta! Toate-s bune... l-am prins pe strajameșter... Ce mai somn oi tu trage! (se așează din nou și urmează cu desbrăcatul) De s'o mai ivi o bănuială împotriva socrului stajameșterului, n'ai grije, dispore ea. (cască și ascultă la cântecul de jos). Trebuie să știi *trai* pe lume... să știi cum să bați cărțile... Cărți bune în mână, asta-i tot!... Să știi învârti jocu. (Se ridică și merge spre pat. În momentul acesta se aude cum se deschide ușa birtului, jos. Cântecele se aude pe stradă Crișan ridică perdeaua dela fereastră și se uită afară.) Țștia nu mai cer nimic, și-au primit porția. Hahaha! Da știu că s'or țanea de toți parii, până o să ajungă acasă! A dracului și vinu ăsta... un păhar de vin... și toate-ți vin într'o lumină frumoasă a naibii! (Cântecul se îndepărtează mereu și dispore. Crișan deschide ferestrele, închide obloanele și se duce iară la pat).

(Va urma)

Un candidat de advocat român

cu praxă, află aplicare momentană în cancelaria mea.

Reflectanții rog să se adreseze subscri-sului:

Dr. Ion P. Olteanu,
advocat.
Magyarlâpos.

Oppenheimer Mór

zidar diplomat

Arad, Szabadság-tér 17.

In casa d-lui Dr. Schwartz, în curte.

Recomandă în atențiunea on. public pentru facerea de planuri și preliminar de zidire, cancelaria lui de edificări.

Spitz Ignacz

măestru-măsar.

Execută lucrări de edificii și la poștă, aranjază pravălii.

Arad, piața Szabadság nr. 11.

Intreprinde orice lucrare aparținând acestei branșe. Execută comande dela cele mai simple, până la cele mai pretențioase, după plan, cu cele mai scăzute prețuri. Servește cu cea mai mare plăcere, cu preliminar și planuri.

Horváth József

arhitect și zidar

Arad, strada Darányi János nr. 4.

Primește orice lucrare în branșa aceasta, face planuri și efectuește zidiri pe lângă prețurile cele mai reduse.

Inștiințare.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratulu public, că cu **x Maiu** începând, mi-am muta

cancelaria mea de arhitect
în strada Kápolna Nr. 6—6/a în casa proprie.

Primește orice întreprinderi de edificare, pe cari le execut conform cerințelor moderne.

Mă rog de sprijinul on. public și în viitor

Cu stimă

Fábián József

arhitect-zidar.

Telefon 474.

Rochia-pantaloni

nu se va bucura nicăiri de așa trecere, ca
ghetele de bărbați, dame și copiii
 cumpărate la „**Asociația călțunarii ară-
 dani**“ (Aradi Czipötermelő Szövetkezet), cari se
 pregătesc din pielea cea mai bună pe lângă **pre-
 țurile cele mai ieftine**. E recunoscută și
 trăinicia acestor ghete făcute cu îngrijire și de a-
 ceea fiecare va lucra în interesul său, dacă își va
 procura ghetele trebuincioase la această „Asociație“
(Aradi Czipötermelő Szövetkezet)
piața libertății nr. 14.

Telefon 474.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
 ghete de primăvară și vară.
Ghetele de bărbați și dame
Salamander
 cu renume mondial,
 se capătă în colorile galbină
 și neagră cu
16 coroane 50 fil.
 exclusiv la mine.
WEINBERGER JÁNOS
 prăvălia de ghete de rangul I-u.
 Arad, piața Andrassy nr. 20.
 Comande din provincia se execută în aceeași zi.

25 (11)

Recomanda în
 binevoitoarea
 atențiune a pu-
 blicul. îndoleat

magazinul meu
 de
**monumente
 mortuare.**

Nainte de a pro-
 cura un monu-
 ment mormân-
 tal, rog on. p.
 să-mi viziteze
 - magazinele. -

MENRATH JÓZSEF

atelier de sculptură în piatră și prăvălie de monumente mormântale.
 Magazine: **Arad**,
 str. Arhiducele-Iosif (József-főh.) nr. 11 și piața Boros-Béni nr. 6.

Petru Novak

ferestreu și moară de aburi
Arad—Micălaca, nr. telefonic 670.

Am onoare a aduce la cunoștința stim. public;
 că în **ferestreul** meu nou clădit și aranjat se
 capătă orice material de lemn de **brad** :

scânduri, leături, grinzi, tramfe, stâlpi de schelă etc.

◆ ◆ ◆

D-lor arhitecți și lemnari le pun la dispoziție gratuit
loc de descărcat.

In moara de aburi macin făină și țărățe.

In depozitul meu de lemne se vând **lemne de
 foc** cu **vagonul, stânjinul și mărunțite**,
 liferate la casă.

N-rul telefonic al depozitului meu din Arad e 579
 Óvartér (înaintea podului de lemn ce duce în cetate).

impăr în orice cantitate

**romonițe, flori de po-
 rumbele, flori de tei,
 flori de friguri, rădă-
 cini și frunze de mă-
 trăgună, flori de soc** fie
 verzi, ori uscate și **Vespe de
 frapțin.**

Farmacia lui
Szokoly Sándor
 Arad, Piața Kelemen
 (vis-à-vis de biserica sârbească.)

Librăria diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Calăuza stupar.	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Pamfle, Graiul vremurilor	2.—
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Andersen C. H., Margăritare, povestiri traduse de Vlahuța	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	» Poezii pop. române	1.80
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Eitinger D. E., Sfaturi cătră mame	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Effimiu V., Inșirăte mărgărite	2.—	» Fără credință	3.—
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Björnson Björ., Veselul ștregar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50	» Arta în România	4.—
Babes și Oceanu P., Capra (vacă săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—		
Caravan V., Basme și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Razboiul p. neatârănare	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peșelui	95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevca	2.50		
		Nadejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagogie și metodologie	4.—
Costescu-Dima-Grigorescu-Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbei române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuni de psihologie	2.—
Gavănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

MAGAZIN IEFTIN
MAUTNER R.

leftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzeturii, canafas (pânză lustruoasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, d. m. dela 1¹/₂—7 ore

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețurile se trimit grătit ! și francat.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ARAD.